

BIJLAGE A1

“Belevingsonderzoek voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba”

Onderzoek naar de beleving van de veranderingen door de burgers van de eilanden van Caribisch Nederland als gevolg van de gewijzigde staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk in opdracht van het Sociaal Cultureel Planbureau

***Curconsult, mei 2015
Curaçao***

Inhoudsopgave

2.	Onderzoeksaanpak belevingsonderzoek	5
3	Belevingsonderzoek Bonaire	7
3.1	Huidige situatie en toekomst van Bonaire	7
3.2	Onderwijs	9
3.3	Gezondheidszorg	11
3.4	Werk en sociale zekerheid	12
3.5	Veiligheid	13
3.6	Infrastructuur	15
3.7	Overheid en bestuur	16
3.8	Inkomen en rondkomen	18
3.9	Samenvatting uitkomsten	20
4	Belevingsonderzoek Sint Eustatius 2015	22
4.1	Huidige situatie en toekomst van Sint Eustatius	22
4.2	Onderwijs	24
4.3	Gezondheidszorg	26
4.4	Werk en sociale zekerheid	28
4.5	Veiligheid	29
4.7	Overheid en bestuur	31
4.8	Inkomen en rondkomen	33
4.9	Samenvatting resultaten Sint Eustatius	35
5	Belevingsonderzoek Saba 2015	37
5.1	Huidige situatie en toekomst van Saba	37
5.2	Onderwijs	39
5.3	Gezondheidszorg	41
5.4	Werk en sociale zekerheid	42
5.5	Veiligheid	43
5.7	Overheid en bestuur	46
5.8	Inkomen en rondkomen	48
5.9	Samenvatting uitkomsten	50
	Bijlagen:	52
I.	Enquêteformulier (NL-versie)	53
II.	Kenmerken van de steekproef	54

1. Inleiding

Een jaar na de invoering van de nieuwe staatkundige relaties binnen het Koninkrijk, waarbij de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba openbare lichamen werden, is het eerste belevingsonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de Rijksvertegenwoordiger met de intentie dit onderzoek

elk jaar voor Caribisch Nederland te herhalen tot 2015 het jaar waarin de grote evaluatie van de staatkundige structuur zou plaatsvinden.

Voor dit onderzoek zijn toentertijd, in 2011, 650 burgers van boven de 18 jaar geïnterviewd vooral over hoe zij de dienstverlening van de Rijksoverheid ervaren. Het onderzoek was zo opgezet dat het tegelijk zou kunnen dienen als nul (0)-meting zodat later, op basis van dezelfde of vergelijkbare vragen, een vervolgmeting uitgevoerd zou kunnen worden.

Dat vervolgonderzoek, de één-meting, is precies een jaar later gehouden in 2012 en in 2013 is de tweemeting uitgevoerd; elk jaar met kleine aanpassingen maar met dezelfde hoofdvragen over de onderwerpen die betrekking hebben op de verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid in Caribisch Nederland. In 2014 heeft er geen belevingsonderzoek plaatsgevonden en nu in 2015 weer wel.

Het belevingsonderzoek 2015 is uitgevoerd door Curconsult in opdracht van het Sociaal Cultureel Planbureau te Den Haag. Het onderzoek maakt deel uit van de evaluatie van de staatkundige verhouding zoals is overeengekomen tussen de Nederlandse regering en de drie Openbare Lichamen van Caribisch Nederland.

Bij deze evaluatie worden een aantal andere aspecten onderzocht die nog niet in eerdere belevingsonderzoek aan de orde zijn gekomen. Daartegenover zijn er onderwerpen die zijn komen te vervallen, zijn ingekort of waarvan de vraagstelling enigszins is aangepast met het oog op de evaluatie.

Onderzoekopzet

Het onderzoek bestaat uit een telefonische enquête onder de bevolking van Caribisch Nederland. In totaal zijn circa 750 inwoners geënquêteerd over hoe de veranderingen op de eilanden ervaren worden

De onderwerpen gaan over:

- de huidige en toekomstige situatie op het eiland;
- het functioneren van het onderwijs;
- de gezondheidszorg op het eiland;
- werk en sociale zekerheid;
- de veiligheid op het eiland;
- infrastructuur;
- overheid en bestuur;
- de ontwikkeling in inkomen en koopkracht op het eiland.

Inhoud van de rapportage over het belevingsonderzoek

Deze rapportage gaat over de beleving van de veranderingen zoals de burger die ervaart anno 2015. De resultaten van deze vierde meting worden in dit rapport weergegeven en daar waar mogelijk en relevant vergeleken met de uitkomsten uit de eerdere metingen.

De opbouw van de rapportage is al volgt:

Hoofdstuk	Inhoud
1	In de inleiding wordt een korte uiteenzetting gegeven van de achtergrond, het doel van dit belevingsonderzoek en de onderwerpen die aan bod zullen komen.
2	De wijze waarop de resultaten van het gehele onderzoek tot stand zijn gekomen zijn, wordt in het hoofdstuk over de onderzoeksaanpak beschreven.
3	Belevingsonderzoek Bonaire 2015. Allereerst komt huidige situatie en de toekomst van Bonaire aan bod (3.1). Daarna het onderwijs (3.2). Vervolgens gaat het over de gezondheidszorg (3.3), het werk en het sociale inkomen (3.4), de veiligheid (3.5), Infrastructuur (3.6), overheid en bestuur (3.7) en tenslotte het inkomen en rondkomen (3.8). In 3.9 worden de belangrijkste resultaten opgesomd en daar waar mogelijk vergelijken met de metingen uit eerdere jaren.
4	Belevingsonderzoek Sint Eustatius 2015 Voor het eiland Sint Eustatius wordt op een vergelijkbare wijze gerapporteerd als voor Bonaire.
5	Belevingsonderzoek Saba 2015 Ook het Belevingsonderzoek voor Saba heeft eenzelfde paragraaf indeling als het hoofdstuk over Bonaire.
<u>Bijlagen:</u>	<ul style="list-style-type: none"> I. Hierin vindt u het enquêteformulier zoals gebruikt (Nederlandse versie). II. Hier wordt de steekproef van de eilanden afzonderlijk nader geanalyseerd en waar mogelijk vergeleken met cijfers van het CBS. III. (Op verzoek van SCP worden de resultaten per eiland per vraag weergegeven in relatie tot de inkomensgroep van de respondent. IV. Op verzoek van het SCP worden de resultaten per eiland per vraag weer gegeven in relatie tot hoe lang de respondent op het eiland woont.)

2. Onderzoeksaanpak belevingsonderzoek

Het belevingsonderzoek is een kwantitatief onderzoek. De resultaten van het onderzoek geven een globaal overzicht van de meningen, ervaringen en ideeën van de burgers over diverse onderwerpen in de samenleving op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De wijze van onderzoek maakt het niet mogelijk om conclusies te trekken op detailniveau. Dit onderzoek beperkt zich tot het algemene beeld op basis van een zo veel mogelijk representatieve doorsnede van de bevolking op de eilanden van Caribisch Nederland.

Aan het enquêteformulier is veel aandacht besteed. De deelonderwerpen en de daarbij betreffende vragen zijn met zorg door het Sociaal Cultureel Planbureau gekozen en geformuleerd.

Het onderzoek is gebaseerd op 53 vragen, waarvan 8 open vragen en 4 vragen waar de respondent een rapportcijfer kan geven. Bij 11 vragen met gesloten antwoordcategorieën wordt dezelfde vraagstelling gehanteerd als in de nul, - één- en tweemeting zodat de resultaten vergelijkbaar zijn. Deze vragen zijn opgesplitst naar onderwerp en gaan over de algemene situatie op het eiland, het onderwijs, de gezondheidszorg, de veiligheid en de koopkracht.

Bij alle onderwerpen, met uitzondering van de 'huidige situatie en toekomst van het eiland' is gevraagd aan elke respondent naar de voor hem of haar twee belangrijkste verbeteringen. Door dit te vragen krijgt het belevingsonderzoek, naast het kwantitatieve karakter, ook een kwalitatief gezicht. Met de reacties op de open vragen kan voor een deel inkleuring gegeven worden aan de onderzoeksresultaten die uit de gesloten vragen komen. Ook kunnen deze reacties een verklaring geven van hetgeen wordt waargenomen.

Van elke respondent zijn persoonskenmerken genoteerd te weten: het geslacht, de leeftijdscategorie, de hoogst genoten opleiding welke is afgesloten met een diploma, de inkomenscategorie waarin het netto maandelijks gezinsinkomen valt, of de respondent geboren en getogen is op het eiland en zo niet, hoe lang hij/zij reeds op het eiland woont. Doel van het registreren van deze persoonskenmerken is om vast te stellen of er relatie bestaat tussen een bepaald persoonskenmerk en het gegeven antwoord.

De Nederlandse versie van het enquêteformulier treft u aan in bijlage I. Het formulier is eveneens beschikbaar in Papiaments en Engels. Alvorens het formulier definitief te maken is een proefenquête uitgevoerd. De resultaten hiervan gaven geen aanleiding tot wijzigingen.

De enquêtes vonden telefonisch plaats waarbij afwisselend vaste en mobiele telefoonnummers werden gebeld. De telefonische enquêtes werden uitgevoerd door een vast team van enquêteurs. De enquêtes zijn in de avonduren op werkdagen gehouden van 17:00 – 21:00 en gedurende de werkdagen en zaterdag van 10:00 tot 17:00. Tijdens feestdagen (Goede Vrijdag, Pasen, Koningsdag) is niet geënuquêteerd. De enquêtes zijn afgenomen in Papiaments, vooral op Bonaire, Engels vooral op Sint Eustatius en Saba en soms in het Nederlands of het Spaans afhankelijk van de taalvoorkeur van de respondent.

Gedurende de maand april 2015 zijn 749 enquêtes afgenomen onder de burgers van Caribisch Nederland vanaf de leeftijd van 18 jaar. Op Bonaire zijn 401, op Sint Eustatius 202 en op Saba 146 enquêtes afgenomen.

Het afnemen van de enquêtes verliep, mede door de lengte van de enquête in combinatie met het grote aantal open vragen, soms stroef. Dit leidde er soms toe dat halverwege de enquête werd afgehaakt. De bereidheid om deel te nemen aan de enquête op de eilanden was aanzienlijk minder dan bij eerdere belevingsonderzoeken.

De argumenten om nu niet mee te doen waren: geen tijd, reeds eerder meegedaan aan een dergelijk onderzoek of het CBS heeft recentelijk nog een enquête gehouden. Ook wordt het nut van een dergelijke enquête betwijfeld omdat bij sommige burgers de perceptie bestaat dat er al zo veel onderzocht is maar dat er niets mee gebeurt. De inloopsprekuren van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), gehouden in dezelfde tijd over (deels) dezelfde onderwerpen, was een ander argument om af te zien aan het deelnemen aan deze telefonische enquête.

De omvang van de bevolking en het gebrek aan medewerking leidt ertoe dat we op Sint Eustatius en Saba geen steekproef konden trekken in overeenstemming met de bevolkingsopbouw naar leeftijd, geslacht¹. Daar waar mogelijk worden de resultaten van 2015 vergeleken met de voorgaande jaren.

Bij de presentatie van de uitkomsten is gekozen voor een uniforme presentatie waarbij uitsluitend percentages of getallen van 2015 worden vermeld omwille van de leesbaarheid van de grafieken. Alle resultaten zijn afgerond op gehele percentages; dit kan inhouden dat de som van de percentages niet altijd precies optellen tot 100%². Soms komt een opgeteld percentage niet overeen met twee afzonderlijke percentages in een grafiek, ook dit komt door afronding van de getallen.

Voor wat betreft geslacht en leeftijd is het mogelijk om de steekproef te vergelijken met de statistieken over de bevolking op de eilanden zoals opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek³. Het resultaat is in de onderstaande twee tabellen weergegeven. Daaruit blijkt dat voor wat betreft deze twee kenmerken de steekproef representatief is voor Bonaire, maar minder representatief voor de bevolking van Sint Eustatius en Saba.

Geslacht	Bonaire	CBS NL	Sint Eustatius	CBS NL	Saba	CBS NL	Car. NL	CBS NL
Man	53%	52%	48%	55%	46%	50%	50.5%	53%
Vrouw	47%	48%	52%	45%	54%	50%	49.5%	47%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 2.1 onderzoeksanpak

Leeftijd	Bonaire	CBS NL	Sint Eustatius	CBS NL	Saba	CBS NL	Car. NL	CBS NL
18-29 jaar	17%	20%	11%	17%	14%	33%	15%	20%
30-39 jaar	16%	18%	23%	21%	18%	17%	18%	18%
40-49 jaar	21%	21%	23%	22%	22%	16%	22%	21%
50-59 jaar	20%	20%	22%	20%	18%	15%	20%	20%
60-69 jaar	16%	12%	13%	12%	15%	12%	15%	12%
≥ 70 jaar	10%	8%	7%	8%	12%	8%	10%	8%
Totaal ≥ 18 jaar	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 2.2 onderzoeksanpak

¹ De opstellers van deze meting veronderstellen, mede op basis van additionele berekeningen, dat de hogere non-respons in vergelijking tot de eerdere metingen, alsmede het gebrek aan representativiteit voor de eilanden Sint Eustatius en Saba niet leidt tot grote andere uitkomsten of onderzoeksresultaten.

² Ter volledigheid wordt vermeld dat vragen waarbij meerdere antwoorden gegeven konden worden altijd 'optellen' tot percentages boven de 100. Dit percentage correspondeert met het gemiddelde aantal antwoorden dat een respondent geeft (uitgedrukt in een percentage).

³ Bron: <http://statline.cbs.nl>

3 Belevingsonderzoek Bonaire

Voor het belevingsonderzoek van 2015 hebben 401 personen van 18 jaar en ouder uit Bonaire deelgenomen.

Inwoners van Bonaire zijn in april 2015 gebeld zowel via vaste lijnen alsmede op mobiele telefoons. Opvallend was dat de enquêtes doorgaans aanzienlijk langer duurde dan gepland, ook in vergelijking met eerdere belevingsonderzoeken, ca. 15-17 minuten. De steekproef is een redelijke afspiegeling van de bevolkingsopbouw.

3.1 Huidige situatie en toekomst van Bonaire

De eerste vraag van de enquête gaat over de huidige persoonlijke algemene eigen situatie op Bonaire in vergelijking met die van voor 10-10-10. *“Is men van mening dat deze (veel) is verbeterd, Is ze hetzelfde gebleven? Of is ze er (veel) slechter op geworden?”*

Volgens 22% is zijn of haar algemene situatie er (veel) beter op geworden, 34 % van de ondervraagden is van mening dat deze situatie hetzelfde is gebleven. 44% vindt haar er (veel) slechter op geworden.

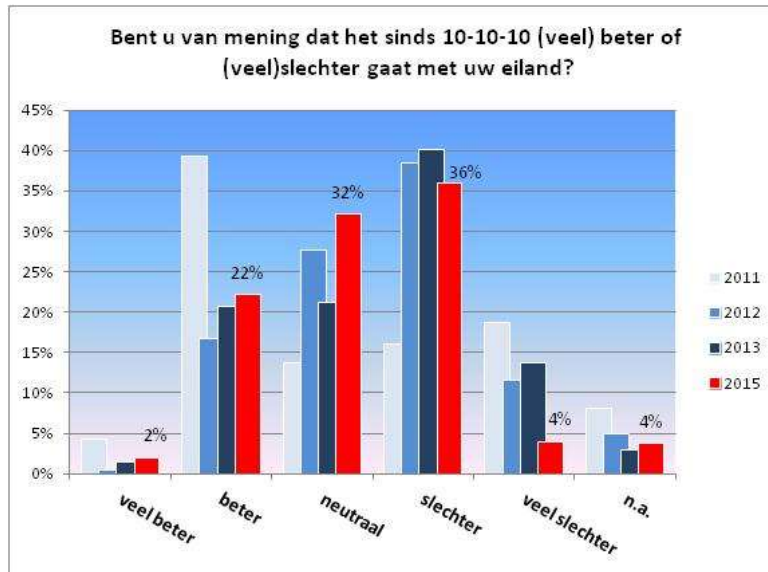

Grafiek 3.1.1 Bonaire huidige situatie en toekomst

In de belevingsonderzoeken van 2011, 2012 en 2013 werden de volgende twee vragen ook gesteld:

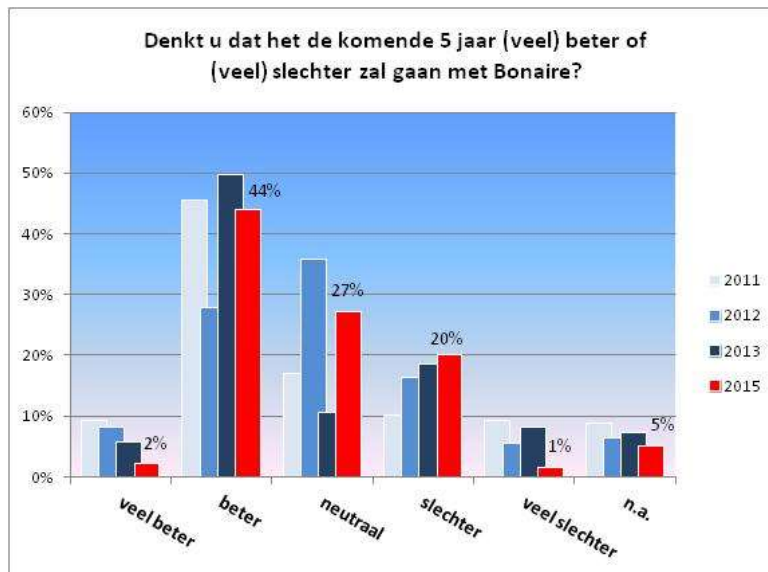
- *bent u van mening dat het sinds 10-10-10 nu (veel) beter of (veel) slechter gaat met het eiland? en*
- *denkt u dat het in de toekomst met het eiland (veel) beter of (veel) slechter zal gaan?*

In 2011, net na de staatkundige veranderingen, was 44% van mening dat het met Bonaire (veel) beter ging. In 2012 was dit aantal gedaald naar 17%. In 2013 steeg het weer tot 22% en nu in 2015 vindt 24% dat het met Bonaire (veel) beter gaat dan voor 10-10-10. Het aantal mensen dat neutraal is in deze, is sinds de metingen gestart zijn, in 2015 het hoogst namelijk 32%. 40% vindt het nu (veel) slechter gaan, dit percentage was in 2012 en 2013 hoger, resp. 50% en 54%. In 2011 vond 35% dat het slechter met het eiland ging in vergelijking met het jaar ervoor.

Grafiek 3.1.2 Bonaire huidige situatie en toekomst

De komende vijf jaar zal het volgens 46% van de ondervraagden (veel) beter met het eiland gaan. Dat is circa 10% lager dan in 2013 en in 2011. In 2012 was 36% van mening dat het, in de toekomst, beter zou gaan met Bonaire. Het percentage mensen dat denkt dat het (veel) slechter zal gaan de komende vijf jaar is 21%. In voorgaande belevingsonderzoeken van 2011 en 2012 lag dit percentage eveneens rond de 21%. In 2013 was men iets pessimistischer: 27% dacht toen dat het slechter zou gaan.

Grafiek 3.1.3 Bonaire huidige situatie en toekomst

In hoeverre zijn de Bonairianen alles bij elkaar genomen, gelukkig? Men kon dit op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven, hoewel een enkeling toch van mening is dat een 1 (zeer ongelukkig) de situatie nog niet goed weergeeft en een 0 (nul) gaf. Bijna een kwart (24%) geeft het cijfer 0 tot en met 5. De meeste mensen geven een 6 of een 7, respectievelijk 31% en 30%. Het gemiddelde cijfer voor "gelukkig zijn" komt uit op een 6,2.

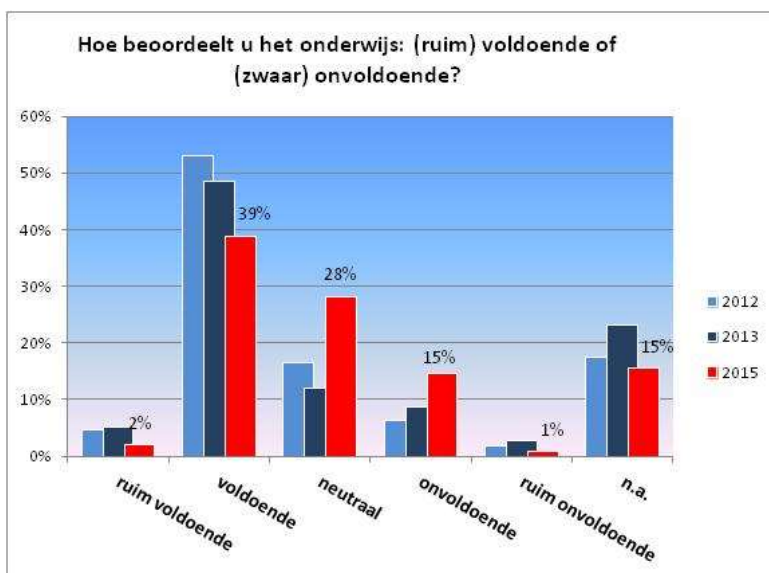

Grafiek 3.1.4 Bonaire huidige situatie en toekomst

3.2 Onderwijs

Per 1 januari 2011 is er op Bonaire sprake Nederlands Caribisch onderwijs. Dit systeem heeft de nodige veranderingen met zich meegebracht. Aan alle respondenten, huishoudens met (43%)⁴ en zonder (57%) schoolgaande kinderen, zijn er vier vragen gesteld. De eerste twee vragen zijn eveneens in eerdere belevingsonderzoek ook gesteld.

Het huidige onderwijs wordt door 41% als (ruim) voldoende beoordeeld, dit is een daling ten opzichte van 2013 (54%) en 2012 (58%)⁵. Behalve een daling in het aantal positieve geluiden is er een stijging van het aantal, dat denkt dat het onderwijs er (veel) slechter op is geworden, dit was in 2012 8%, in 2013 11% en nu in 2015 16%. Per saldo, het aantal positieve minus het aantal negatieve oordelen, blijft men op Bonaire positief, zij het iets minder mate in vergelijking met voorgaande jaren.

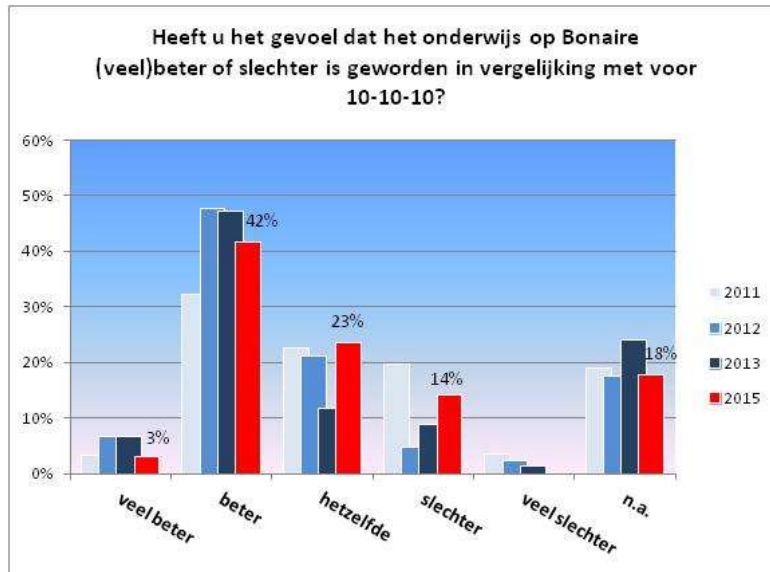
Grafiek 3.2.1 Bonaire onderwijs

Er is gevraagd het onderwijs van nu te vergelijken met het onderwijs van voor 10-10-10. 45% vindt het onderwijs er (veel) beter op geworden, in 2013 en 2012 was dit iets meer, namelijk 54%. In 2011, het eerste schooljaar waarin de veranderingen werden doorgevoerd, was dit 36%.

⁴ Dit komt overeen met voorgaande jaren, in 2011 had 42% schoolgaande kinderen, in 2012 en 2013 was dit 44%

⁵ De vraag is in 2011 niet gesteld

In 2011 vond 24% het onderwijs er (veel) slechter op geworden, dit was in 2012 7%, in 2013 10% en nu deelt 14% deze mening. Iets minder dan een kwart ziet geen verbetering maar ook geen verslechtering in het onderwijs. Per saldo zijn er aanzienlijk meer Bonairianen die het onderwijs beter vinden geworden, wel met de opmerking dat deze groep iets is afgenomen.

Grafiek 3.2.2 Bonaire onderwijs

Voor het eerst is de vraag gesteld of er meer of minder tijd en aandacht moet komen voor de Nederlandse taal in het onderwijs; hetzij als instructie- en examentaal en/of in het lesmateriaal.

Hier zijn de respondenten het voor het overgrote deel over eens: 77% vindt dat er (veel) meer tijd en aandacht dient te komen voor het Nederlands. Voor 6% zou dit minder mogen zijn.

Tevens werd er voor het eerst gevraagd of er (ruim) voldoende aandacht is voor de zogenoemde "zwakke" leerlingen: de leerlingen met leerachterstanden en/of leerproblemen.

1/5 deel van de respondenten gaf geen antwoord op deze vraag. 44% vindt dat er onvoldoende aandacht is voor de zwakke leerlingen, volgens 30% wordt er (ruim) voldoende aandacht aan deze leerlingen gegeven.

Grafiek 3.2.3 Bonaire onderwijs

Grafiek 3.2.4 Bonaire onderwijs

Verbeterpunten voor het onderwijs op Bonaire:

De inwoners van Bonaire is gevraagd of zij twee belangrijke punten voor de verbetering van het onderwijs kunnen noemen. Het meest genoemd zijn:

1. *Betere docenten*: docenten met toewijding, liefde voor de leerlingen en het vak, met geduld, met kennis, gemotiveerde docenten, verantwoordelijke docenten, consequente docenten.
2. *Aandacht voor diverse talen*, hoewel het Nederlands het meest genoemd wordt, dient er meer aandacht te komen voor het onderwijzen van meerdere talen zoals het Papiaments, Engels en Spaans.

3. Een punt wat met het eerst genoemde punt samenhangt, maar apart vaak gehoord: *aandacht voor de leerlingen*. Zeker voor de leerlingen met achterstanden of leerproblemen, maar ook voor de reguliere leerling.
4. *Meer docenten*, voor zowel basis als middelbaar onderwijs, alsook invalkrachten
5. *Beter niveau* van het onderwijs. Dit kan onder meer door differentiatie.

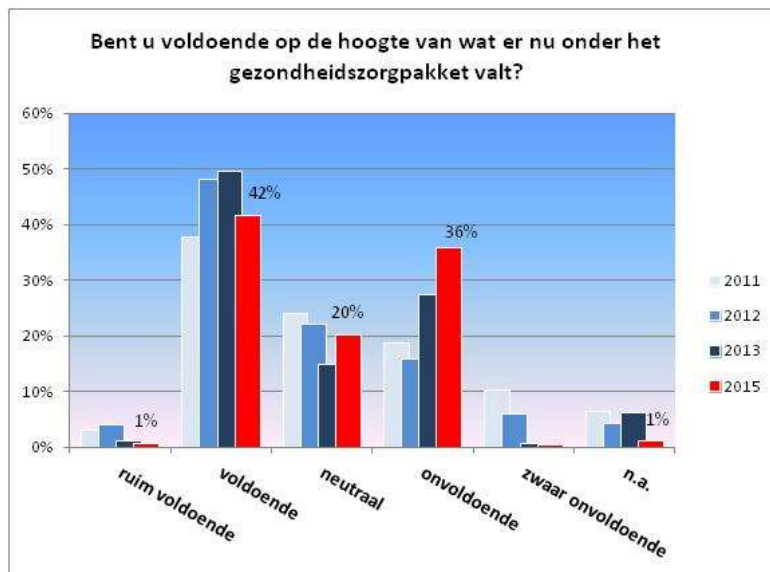
3.3 Gezondheidszorg

In 2015 heeft 69% contact gehad met een dokter, een specialist, het ziekenhuis en dergelijke. Dit is, zoals in de tabel te lezen is, minder dan in de jaren ervoor.

Contact met zorginstellingen (dokter, specialist, ziekenhuis, e.d.)?				
	2011	2012	2013	2015
Ja	78%	86%	80%	69%
Nee	22%	14%	20%	30%
n.a.	0%	0%	1%	1%

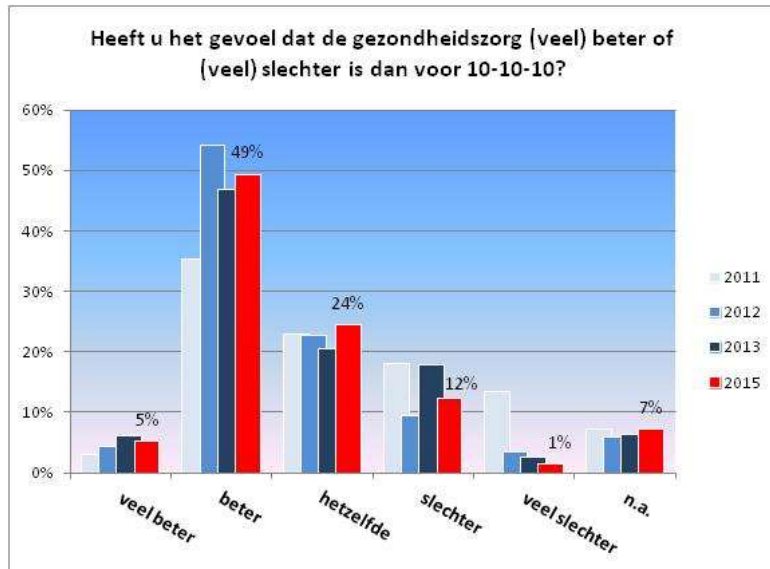
Tabel 3.3.1 Bonaire gezondheidszorg

Hebben de inwoners van Bonaire het idee dat zij voldoende op de hoogte zijn van wat er onder het gezondheidszorgpakket valt? 43% vindt dat ze (ruim) voldoende op de hoogte is. Dit is net iets meer dan 2011, toen was dit 41%. In 2012 gaf 52% en in 2013 51% aan dat men (ruim) voldoende op de hoogte was. 36% geeft in 2015 aan onvoldoende op de hoogte te zijn. In voorgaande jaren was dit percentage lager: 29% in 2011, 22% in 2013 en 28% in 2013.

Grafiek 3.3.1 Bonaire gezondheidszorg

De meerderheid, 55% vindt de gezondheidszorg er sinds 10-10-10 (veel) beter op geworden, dit komt overeen met 2013 (53%) en 2012 (59%). Net na 10-10-10 dacht 38% er zo over. Toen had 32% het idee dat de gezondheidszorg er juist (veel) slechter op was geworden. Dit aantal daalde in 2012 tot 13%, steeg in 2013 tot 20% en is nu 14%.

Grafiek 3.3.2 Bonaire gezondheidszorg

Over de wachttijden voor een afspraak in de gezondheidszorg zegt 15% (zeer) tevreden te zijn. Het merendeel 62% is het hier niet mee eens, zij zijn (zeer) ontevreden over deze wachttijden. 17% is niet tevreden en niet ontevreden, 1% gaf geen respons.

Zijn de wachttijden voor een afspraak er, volgens de respondenten, eigenlijk (veel) korter of (veel) langer op geworden sinds 10-10-10? 13% zegt (veel)korter, 55% vindt juist dat deze er langer op zijn geworden. Volgens 22% is er weinig verschil. 1/10 van de respondenten gaf geen antwoord.

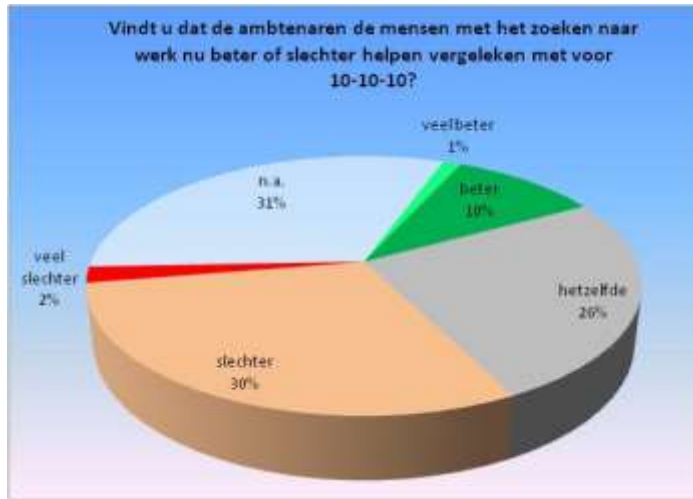
Het onderwerp gezondheidszorg is afgesloten met een open: *“Wat zijn volgens u de twee belangrijkste punten voor verbetering van de gezondheidszorg op Bonaire?”*

- Veruit het meest genoemd is: “Meer dokters, meer specialisten”, maar zeker ook dokters en specialisten die *langer* op Bonaire blijven.
- Men is niet tevreden met het huidige verzekeringspakket: er zou meer in moeten (‘zoals vroeger’). In het bijzonder worden de (gratis) tandarts, de fysiotherapeut genoemd en de vergoeding van bepaalde medicijnen genoemd.
- De wachttijden in de zorg zijn te lang. Niet alleen het ‘fysieke’ wachten zoals bij een specialist, maar zeker ook de wachttijd tot men bij een dokter of specialist terecht kan. Er wordt geopperd om het afspraksysteem te verbeteren, bijvoorbeeld door digitalisering (ook van patiëntendossiers).
- Betere communicatie en informatie. Dit zou in alle vier de talen; Papiaments, Nederlands, Spaans en Engels moeten. Ook wordt het op prijs gesteld dat de dokters en/of specialisten Papiaments begrijpen.
- Wanneer patiënten niet op Bonaire zelf kunnen worden geholpen, zouden ze sneller en vaker naar het buitenland gestuurd moeten worden. Dit hoeft niet per se alleen naar Colombia te zijn.

3.4 Werk en sociale zekerheid

Op het gebied van werk en de sociale zekerheid zijn er sinds 10-10-10 diverse veranderingen doorgevoerd. *“Helpen ambtenaren mensen met het zoeken naar een baan nu eigenlijk (veel) beter? Of is dit na 10-10-10 er (veel) slechter op geworden?”*.

11% vindt dit er (veel) beter op geworden, 26% is van mening dat hier geen verandering in is gekomen. Bijna één op drie (32%) vindt dat ambtenaren nu (veel) slechter mee helpen met zoeken naar werk, ongeveer hetzelfde aantal (31%) geeft geen antwoord of heeft geen mening hierover.

Grafiek 3.4.1 Bonaire werk en sociale zekerheid

Volgens 47% is het vinden van werk moeilijker geworden dan dat voor 10-10-10 het geval was. Anderen, 11%, hebben het idee dat dit juist (veel) makkelijker geworden is. 21% vindt het dit er niet moeilijker of makkelijker op geworden. 1/5 deel, 20%, beantwoordde deze vraag niet.

Net iets meer dan de helft (53%) gaf geen respons op de vraag of het ontvangen van een sociale uitkering veranderd is. 6% vindt dit (veel) makkelijker geworden en ongeveer een kwart (24%) is van mening dat het ontvangen van een sociale uitkering er (veel) moeilijker op geworden is. 16% ziet geen verschil.

Werk en sociale uitkering sinds 10-10-10				
veel moeilijker	Moeilijker		Makkelijker	Veel makkelijker
6%	41%	Vinden van werk	11%	0%
4%	20%	Ontvangen sociale uitkering	6%	0%

Bonaire 3.4.1 tabel werk en sociale uitkering

24% van de ondervraagden zegt desgevraagd een van pensioen- of onderstanduitkering te ontvangen.

Naar aanleiding van de open vraag over verbeterpunten voor werkgelegenheid en sociale zekerheid kwam 'meer werkgelegenheid op Bonaire' overduidelijk naar voren. Tevens wil men, als er al banen zijn, dat deze in eerste instantie naar lokale mensen gaan. Werkzoeken zouden beter, indien nodig, moeten worden opgeleid/onderwezen. Meer werkgelegenheid zou kunnen ontstaan door meer bedrijven en winkels op Bonaire te openen en door diverse investeerders toe te laten.

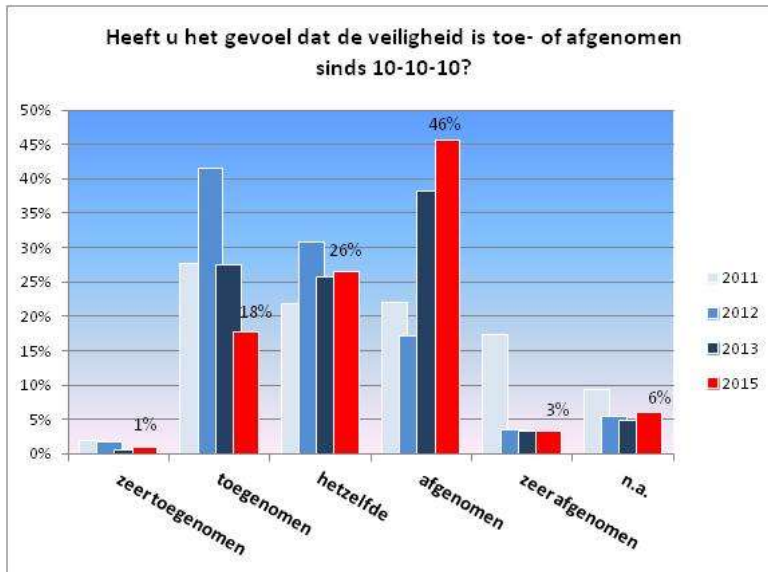
Een ander verbeterpunt is de verhoging van het minimum loon, het salaris in het algemeen en de pensioen –en onderstanduitkering.

3.5 Veiligheid

23% van de Bonairianen heeft de afgelopen 12 maanden op één of andere manier contact gehad met de politie. Dit is 5% minder dan in 2013. In 2012, het eerste jaar waarin hiernaar werd gevraagd, gaf 20% te kennen met de politie in contact te zijn geweest.

Net iets minder dan de helft, 49%, heeft het gevoel dat de veiligheid sinds 10 oktober 2010 (zeer) is afgenomen. Dit gevoel is de afgelopen jaren gestaag toegenomen.

Het aantal respondenten dat stelt dat hun gevoel van veiligheid gelijk is gebleven is daarentegen vrijwel ongewijzigd gebleven en ligt in 2015 op 26%. Het aantal burgers dat stelt zich veiliger te voelen is steeds verder afgenomen. In 2012 lag dit op 42%, in 2013 op 28% en bij de laatste meting in 2015 op 18%. Per saldo zijn er meer burgers waar het gevoel van onveiligheid is toegenomen sinds 10-10-10.

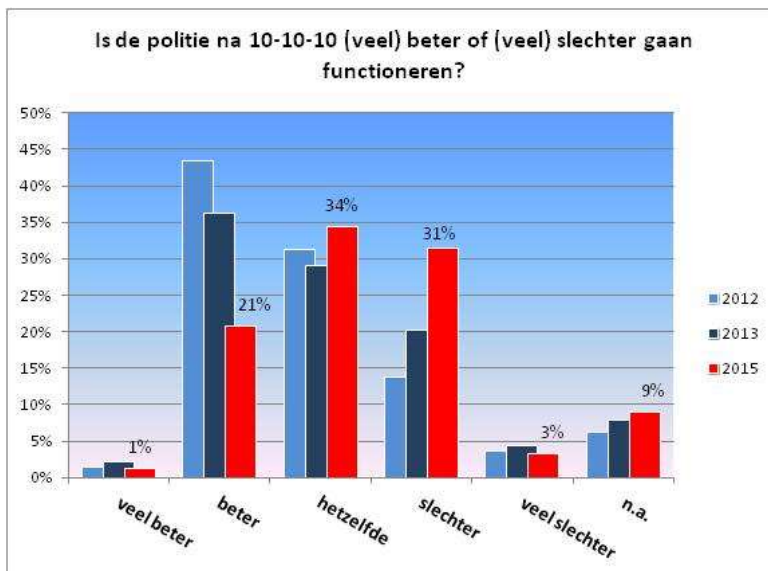
Grafiek 3.5.1 Bonaire veiligheid

55% geeft aan nu (veel) minder bang te zijn om slachtoffer te worden van criminaliteit op Bonaire dan voor 10-10-10. 18% is hier echter (veel) bang voor. 21% geeft aan dat er, op dit punt, niets is veranderd. De overige 6% heeft deze vraag niet beantwoord.

“Is het functioneren van de politie er sinds 10-10-10 (veel) beter of (veel) slechter op geworden? Of is dat hetzelfde gebleven? “

In 2012, toen deze vraag het eerst werd gesteld, was 45% van mening dat het functioneren er (veel) beter op geworden was; dit liep in 2013 terug tot 38% en is in 2015 verder gedaald tot 22%.

In 2012 gaf 18% aan dat de politie (veel) slechter functioneerde in vergelijking met de periode voor 10-10-10. Dit steeg in 2013 naar 25% en nu in 2015 vindt 35% dit. Het aantal, dat vindt dat het functioneren er beter, noch slechter op is gevonden is in 2015 34%.

Grafiek 3.5.2 Bonaire veiligheid

De veiligheid op Bonaire kan, volgens de respondenten, verbeterd worden door:

- Meer politieagenten. Behalve dat er meer politieagenten moeten komen, moet de politie ook duidelijk *zichtbaar* aanwezig zijn op de straat en in de wijk.
- Samenhangend met bovengenoemd punt zou de politie meer controles moeten houden en meer moeten patrouilleren

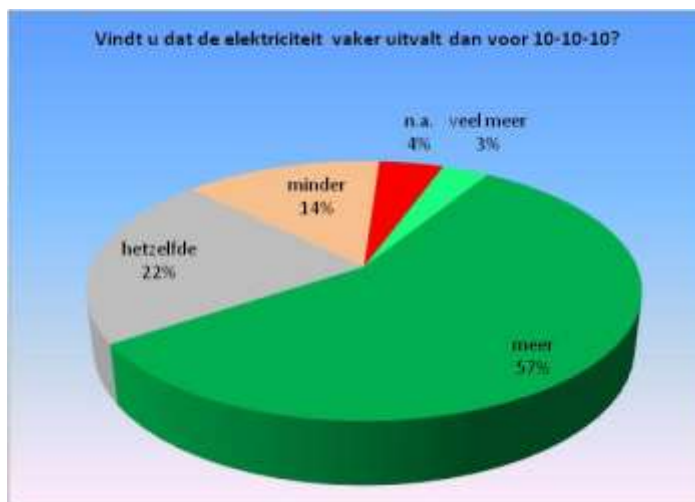
- Er dient sneller gereageerd te worden. Hiervoor zou er 24/7 één of meerder politiestations bemand moeten zijn. Maar niet alleen moet de politie sneller reageren op een oproep, ze zou ook sneller een onderzoek moeten starten en afronden
- Tot slot wordt gesuggereerd dat het creëren van meer werkgelegenheid en activiteiten op het eiland en bijdraagt aan het voorkomen van criminaliteit.

3.6 Infrastructuur

Aan de inwoners van Bonaire is gevraagd om een vijftal punten met betrekking tot de infrastructuur te vergelijken met de periode voor 10-10-10:

1. *Vindt u dat de elektriciteit vaker of minder vaak uitvalt?*

Zes op de 10 inwoners (60%) geeft aan dat de elektriciteit (veel) vaker uitvalt dan dat dit het geval was voor 10-10-10.

Grafiek 3.6.1 Bonaire infrastructuur

2. *Vindt u dat de kwaliteit van de wegen er beter of slechter op is geworden?*

Over de kwaliteit van de wegen is met op Bonaire vrij duidelijk: 84% is van mening dat deze er *veel* slechter op geworden is. 4% ziet hier in verbetering in.

3. *Zijn de luchtverbindingen tussen Bonaire en Curaçao er (veel) beter of (veel) slechter op geworden?*

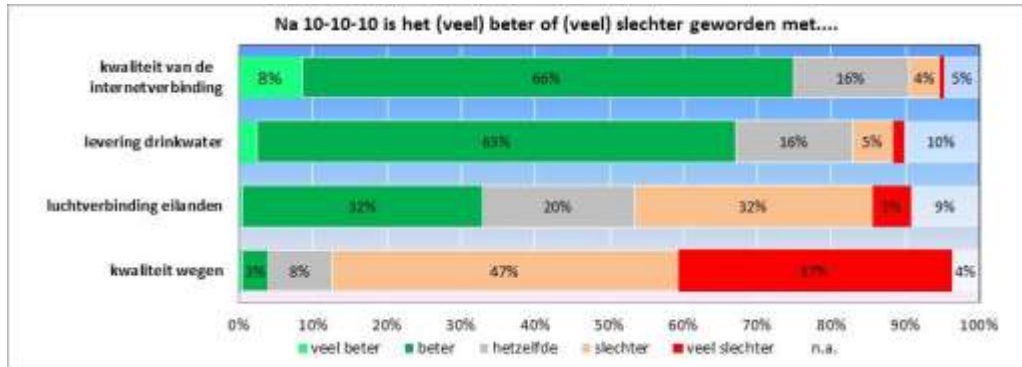
32% geeft aan dat vliegen tussen deze twee eilanden er beter op is geworden. Iets meer geeft aan dat de luchtverbindingen er slechter op geworden zijn (37%).

4. *Vindt u dat de levering van drinkwater beter of slechter is geworden?*

3 op de 4 inwoners van Bonaire vinden de levering van het drinkwater er (veel) beter op geworden.

5. *Vindt u dat de kwaliteit van de internetverbinding er (veel) beter of (veel) slechter op geworden?*

Hier ziet 67% een (duidelijke) verbetering ten opzicht van de tijd voor 10-10-10. 7% echter vindt de kwaliteit van de internetverbinding er (veel) slechter op geworden.

Grafiek 3.6.2 Bonaire infrastructuur

“Wat zou er op Bonaire met betrekking tot de infrastructuur verbeterd kunnen worden?” werd gevraagd aan de respondenten. Daarop werd verzocht een tweetal suggesties te geven. Dit leverde de volgende gecategoriseerde punten op:

- De kwaliteit van de wegen dient verbeterd te worden. Dit kan door reparatiewerkzaamheden of door ze geheel te vernieuwen.
- Hogere capaciteit van de luchtverbindingen: er zouden meer vluchten moeten komen, liefst aangeboden door meerdere maatschappijen, zodat er door concurrentie, naast kwaliteitsverhoging wellicht ook goedkopere tickets komen.
- Stabilisatie van de elektriciteit. Deze valt nog te vaak uit. Ook zou men de prijs voor elektriciteit willen zien dalen
- Beter openbaar vervoer. Regelmatig rijdende bussen, meer konvoimogelijkheden
- Betere openbare straatverlichting

3.7 Overheid en bestuur

De inwoners van Bonaire werd gevraagd op een schaal van 1 tot en met 10 aan te geven in hoeverre men tevreden is met:

- het bestuur op Bonaire;
- de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN);
- en de regering in Nederland (Den Haag).

Het gemiddelde cijfer voor het bestuur van het openbaar lichaam Bonaire is een 5,2.

De helft (51%), van de respondenten geeft een 5 of een 6.

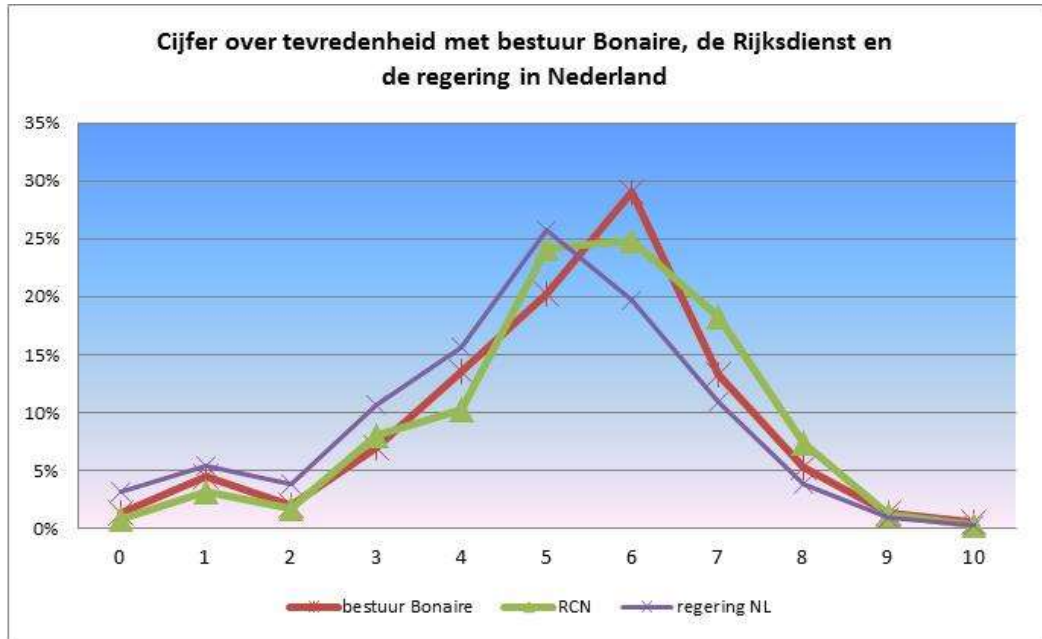
15% geeft een 3 of minder (inclusief het cijfer 0); 7% geeft een 8 of hoger.

De tevredenheid over de Rijksdienst Caribisch Nederland krijgt een gemiddelde van 5,4.

Ongeveer de helft (49%) geeft een 5 of een 6.

Het minst tevreden is men over de regering in Nederland, zo blijkt uit de gemiddelde beoordelingen: 4,7.

Net iets minder dan de helft, 46%, geeft voor de regering een 5 of een 6, 49% geeft een 4 of lager.

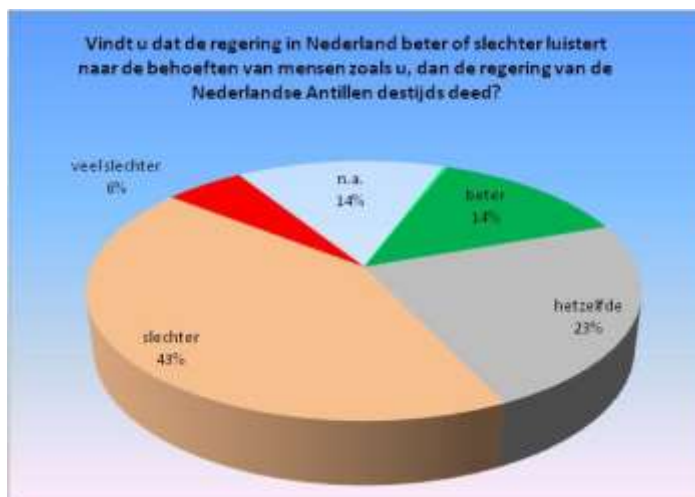
Grafiek 3.7.1 Bonaire overheid en bestuur

Op Bonaire is 20% tevreden over de wijze waarop de democratie op het eiland functioneert, 42% echter, is die mening niet toegedaan, zij zijn hier (zeer) ontevreden over. 28% is neutraal en 10% gaf geen antwoord op deze vraag.

De respondenten werd gevraagd om maximaal twee redenen aan te geven waarom hij of zij tevreden danwel ontevreden is met de wijze waarop de democratie functioneert.

De antwoorden zijn zeer uiteenlopend en er springt niet iets veelvuldig uit. Aan de ene kant zijn mensen tevreden over de 'vrijheid van meningsuiting', aan de andere kant wordt de 'beperking van vrijheid van meningsuiting' genoemd. Zo ook 'de regering helpt het volk' versus 'de regering helpt het volk niet'. Er wordt genoemd dat het 'goed' gaat, dat het 'beter kan', tevens zijn er geluiden dat er sprake is van discriminatie, dat de politiek alleen aan zichzelf denkt, dat het volk geen invloed heeft en dat de regering niet transparant is.

De inwoners van Bonaire is gevraagd of de Nederlandse regering beter of slechter luistert naar de behoeften van de mensen, dan de regering van de Nederlandse Antillen destijds deed. Hierop antwoordt bijna de helft (49%) dat de Nederlandse regering slechter luistert naar de behoeften van de respondent in vergelijking met de vroegere Nederlands Antilliaanse regering. Bijna een kwart (23%) ziet niet veel verschil. 14% is van mening dat de Nederlandse regering beter luistert naar zijn of haar behoeften.

Grafiek 3.7.2 Bonaire overheid en bestuur

Vervolgens hadden de respondenten de mogelijkheid om nader toe te lichten waarom zij vinden dat de Nederlandse regering het beter of slechter doet.

- **Beter:** er zijn positieve veranderingen te zien op Bonaire, vooral in de gezondheidszorg en het onderwijs. Er is meer begrip, er zijn meer kansen, Nederland doet haar best.
- **Slechter:** de Nederlanders luisteren niet (of ze luisteren, maar ze doen er vervolgens niets mee), ze passen zich niet aan, er is een mentaliteitsverschil, ze kijken niet naar Bonaire; luisteren niet naar wat de mensen op Bonaire willen.

De respondent is gevraagd om op twee stellingen aan te geven in hoeverre men het er mee eens of oneens is:

“Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat het bestuur van Bonaire doet” en

“Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de regering in Nederland (Den Haag) doet”.

51% van de respondenten is het er (zeer) mee oneens dat ze geen enkele invloed hebben op wat het bestuur op Bonaire doet; 22% is heeft een tegenoverstelde mening.

Het aantal burgers dat van mening is dat ze geen enkele invloed hebben op wat de regering in Nederland doet is 36%. 39% is het oneens met deze stelling.

Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op.....				
zeer mee eens	mee eens		mee oneens	zeer mee oneens
1%	21%	Het bestuur van Bonaire	41%	10%
8%	28%	Wat de regering in Nederland doet	35%	4%

Bonaire 3.7.1 tabel overheid en bestuur

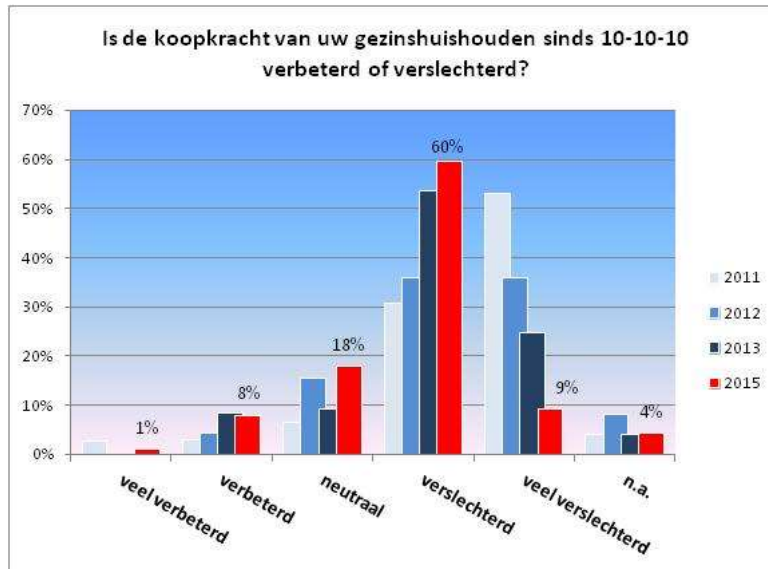
Op Bonaire geeft 24% te kennen dat zij (heel) veel interesse hebben in de politiek. 49% geeft (heel) weinig interesse daarin te hebben. 23% is neutraal en 3% gaf geen antwoord.

3.8 Inkomen en rondkomen

Kunnen de inwoners van Bonaire nu, in 2015, van hun gezinsinkomen meer of minder kopen? Of anders gezegd: *“Is de koopkracht van uw gezinshuishouden sinds 10-10-10 verbeterd of verslechterd? Is dit iets of veel verbeterd/verslechterd?”*

9% geeft aan dat de koopkracht van hun gezinshuishouden (veel) is verbeterd. In 2013 was dit aantal nagenoeg hetzelfde namelijk 8%. In 2012 zag 4% zijn koopkracht verbeteren en in 2011 was dit 6%. Echter voor velen is de koopkracht er (veel) op verslechterd: 69% beaamt dit. Dit is een kleine daling ten opzichte van voorgaande jaren⁶ waarin respectievelijk, 78%, 72% en 84% aangaven dat de koopkracht (zeer) verslechterd was.

⁶ 2013, 2012 en 2011.

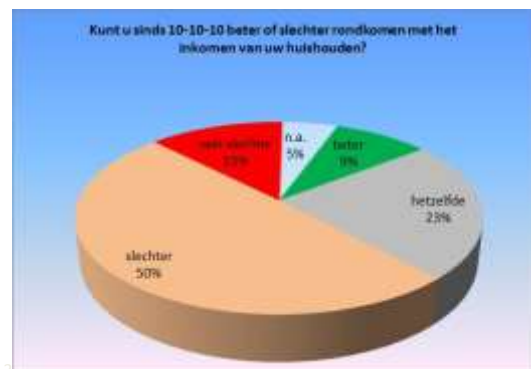
Grafiek3.8.1 Bonaire inkomen en rondkomen

63% kan (zeer) moeilijk rondkomen van het totale inkomen; voor 23% geldt dat het 'net gaat'. 12% heeft daar geen probleem mee en zegt makkelijk te kunnen rondkomen.

Ook is het rond komen van met het inkomen dat men nu heeft afgezet tegenover de situatie van voor 10-10-10. Daarop geeft 63% aan dat ze sinds 10-10-10 (veel) slechter kunnen rondkomen, voor 9% is dit beter geworden. Voor 23% is er feitelijk niets veranderd.

Grafiek 3.8.2 Bonaire inkomen en rondkomen

Grafiek 3.8.3 Bonaire inkomen en rondkomen

29% is van mening dat de verschillen tussen rijk en arm op Bonaire er sinds 10-10-10 (veel) kleiner op zijn geworden. 39% vindt dat deze verschillen juist (veel) groter zijn geworden.

Volgens 24% zijn deze verschillen gelijk met die van 10-10-10 niet veranderd, 7% beantwoordde deze vraag niet.

De laatste vraag in de enquête luidt als volgt: "Wat zijn, volgens u, de twee belangrijkste punten voor de verbetering van de koopkracht en de bestrijding van de armoede op Bonaire?"

- Een verlaging van de prijzen, voornamelijk de prijzen van levensmiddelen.
- Het houden van prijscontroles in de supermarkten.
- Verhoging van: salarissen, met name het minimumloon en van pensioen- en onderstanduitkeringen.
- Verlaging of afschaffing van belasting.
- Arme mensen meer helpen.
- Mensen leren rond te komen met wat ze hebben; leren budgetteren.

3.9 Samenvatting uitkomsten

Hieronder wordt een samenvatting gegeven van belangrijkste resultaten uit het belevingsonderzoeken van Bonaire over het jaar 2015. Indien mogelijk worden de resultaten vergeleken met resultaten uit eerdere belevingsonderzoeken.

Indicator	2011	2012	2013	2015
Situatie op Bonaire				
Eigen situatie algemeen sinds 10-10-10 (veel beter)				21%
(veel) Beter met het eiland sinds 10-10-10	44%	17%	22%	24%
(veel) Beter met het eiland in de toekomst	55%	36%	56%	46%
Gemiddeld rapportcijfer gelukkig zijn				6,2
Onderwijs				
Personen met schoolgaande kinderen	42%	44%	44%	43%
(ruim) Voldoende beoordeling huidige onderwijs		58%	54%	41%
(veel) Beter onderwijs sinds 10-10-10	36%	54%	54%	45%
(veel) Meer tijd aan de Nederlandse taal gaan besteden				77%
(ruim) Voldoende aandacht voor zorgleerlingen				30%
Gezondheidszorg				
(ruim)Voldoende op de hoogte van gezondheidszorgpakket	41%	52%	51%	42%
Gezondheidszorg (veel) beter sinds 10-10-10	38%	59%	53%	55%
(zeer) Tevreden over wachttijden voor afspraak in de zorg				15%
Wachttijden zijn (veel) korter geworden dan sinds 10-10-10				13%
Contact gehad met een gezondheidszorginstelling	78%	86%	80%	69%
Werk en sociale zekerheid				
Ambtenaren helpen mensen (veel) beter met zoeken naar werk dan voor 10-10-10				11%
(veel) Makkelijker om op het eiland een baan te vinden sinds 10-10-10				11%
(veel) Makkelijker om een sociale uitkering te ontvangen sinds 10-10-10				7%
Personen met een pensioen of onderstanduitkering				24%
Veiligheid				
Gevoel van veiligheid is (veel) toegenomen	30%	43%	28%	19%
(veel) Vaker bang om slachtoffer te worden van criminaliteit sinds 10-10-10				18%
Politie doet (veel) beter haar werk dan voor 10-10-10		45%	38%	22%
Personen die contact hebben gehad met de politie		20%	28%	23%
Infrastructuur				
Elektriciteit valt (veel) vaker uit dan voor 10-10-10				60%
De kwaliteit van de wegen is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				4%
De luchtverbinding tussen de eilanden is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				33%
De levering van drinkwater is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				75%
De kwaliteit van de internetverbinding is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				67%

Overheid en bestuur	2011	2012	2013	2015
Gemiddeld tevredenheidcijfer bestuur eiland				5,2
Gemiddeld tevredenheidcijfer de Rijksdienst (RCN)				5,4
Gemiddeld tevredenheidcijfer regering in Nederland (Den Haag)				4,7
(zeer) Tevreden over de wijze waarop de democratie functioneert				20%
Nederlandse regering luistert (veel) beter dan de regering van de voormalige Nederlandse Antillen				14%
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op het bestuur van het eiland				22%
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op de regering in Nederland				36%
(zeer) Veel interesse in politiek				24%
Inkomen en rondkomen				
De koopkracht van het gezinshuishouden is sinds 10-10-10 (zeer) verbeterd	6%	4%	8%	9%
Huishouden kan (zeer) makkelijk rondkomen van het totale inkomen				13%
Kan (veel) beter rondkomen met het inkomen van het huishouden				32%
De verschillen tussen arm en rijk zijn (veel) groter geworden				29%

Tabel 3.9.1 samenvatting uitkomsten Bonaire

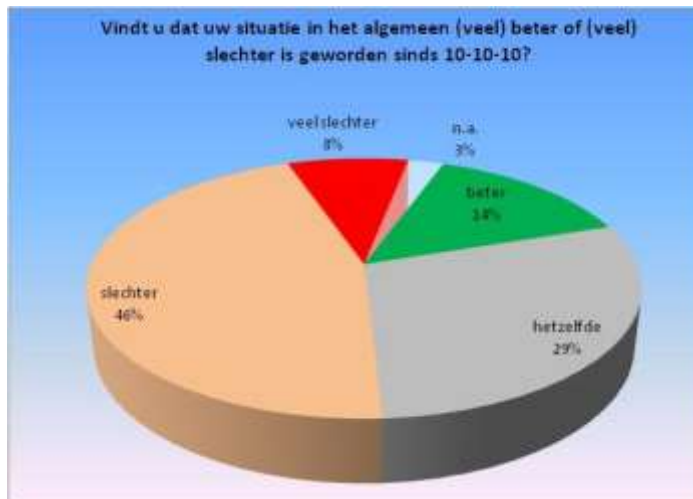
4 Belevingsonderzoek Sint Eustatius 2015

Aan het onderzoek op Sint Eustatius is door 202 inwoners van 18 jaar en ouder meegewerkt. In vergelijking met de bevolkingsstatistieken van het CBS uit 2014 zijn vrouwen in de steekproef oververtegenwoordigd. Het aantal jongeren tot 29 jaar is ondervertegenwoordigd (zie ook bijlage II). Zowel vaste als mobiele nummers zijn gebeld⁷.

4.1 Huidige situatie en toekomst van Sint Eustatius

De eerste vraag die gesteld werd, ging over de eigen persoonlijke situatie van de betreffende burger van Stadia (Sint Eustatius) in het algemeen, in vergelijking met de situatie voor 10-10-10.

Een kleine meerderheid van de Statianen is van mening dat in het algemeen hun persoonlijke situatie verslechterd is (54%) ten opzichte van 10-10-10. Daartegenover stelt 14% dat hun persoonlijke situatie juist beter is geworden de afgelopen 4 tot 5 jaar. Voor 29% van de burgers is het ongeveer hetzelfde gebleven. Het globale beeld is dat er aanzienlijk meer Statianen van mening zijn dat hun situatie is verslechterd ten opzichte van 10-10-10.

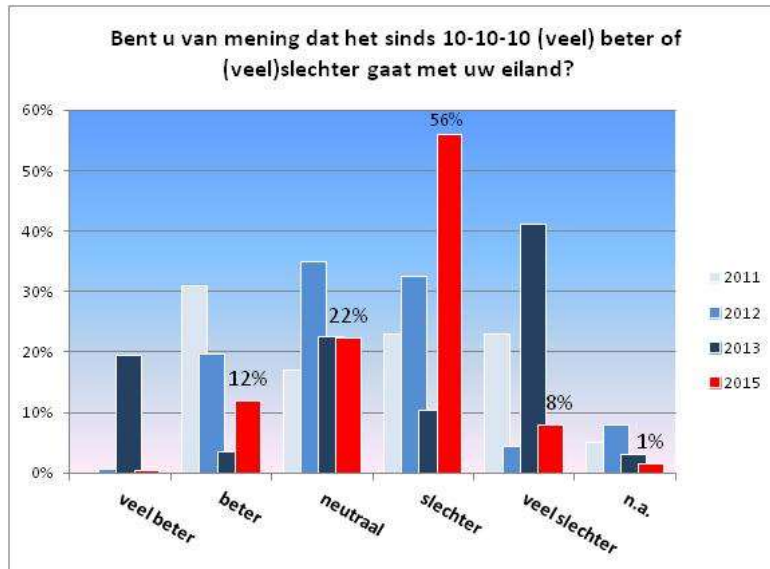
Grafiek 4.1.1 Sint Eustatius huidige situatie en toekomst eiland

In deze en in de voorgaande drie metingen is het volgende gevraagd:

- bent u van mening dat het sinds 10-10-10 nu (veel) beter of (veel) slechter gaat met het eiland? en
- denkt u dat het in de toekomst met het eiland (veel) beter of (veel) slechter zal gaan?

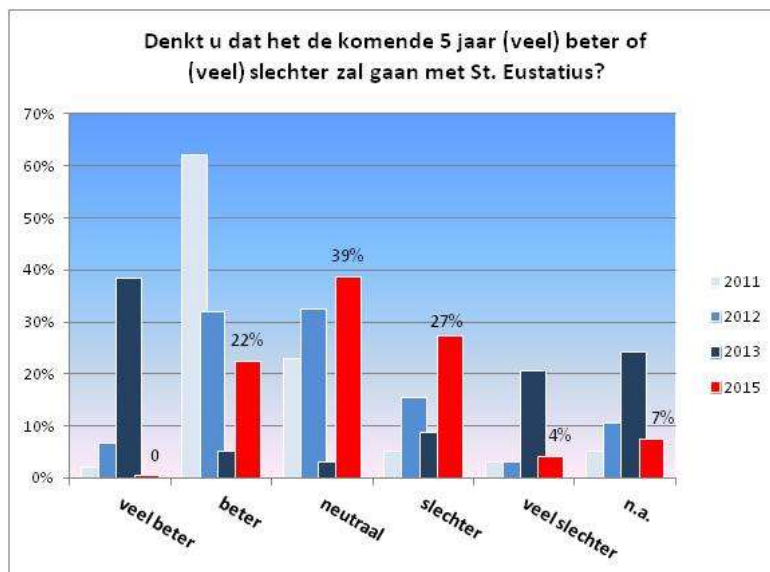
In 2015 is de Statiaan somberder gestemd over het eiland. Vond in 2011 31%, in 2012 21% en in 2013 nog 23% van de bevolking dat het (veel) beter ging met het eiland, nu is 12% deze mening toegedaan. De mening of het (veel) slechter met het eiland gaat schommelt in de jaren, van resp. 46% in 2011, naar 37% in 2012 en 51% in 2013. Nu in 2015 is 54% van de Statianen van mening dat het met het eiland (veel) slechter gaat.

⁷ Het bellen naar mobiele nummers op Sint Eustatius zorgde voor enkele uitdagingen. Het bereik van de mobiele telefoons op het eiland hangt af van het te ontvangen signaal, wat op het Sint Eustatius niet overal aanwezig is. Tevens zijn sommige mobiele nummers niet van vaste nummers te onderscheiden, daar beiden met "318" beginnen. Een aantal mensen heeft een mobiel nummer dat geregistreerd staat op Sint Maarten. Andere hebben een mobiel nummer voor 'noodgevallen', anderen hebben een prepaid nummer dat ze zelden gebruiken. Tevens had een aantal dat de mobiele telefoon beantwoordde al deelgenomen met hun vaste nummer. Van de respondenten is 18% mobiel en 82% gebeld via een vaste telefoonlijn.

Grafiek 4.1.2 Sint Eustatius situatie eiland

Het toekomstbeeld dat men op Sint Eustatius had, is nu in 2015, minder rooskleurig geworden. In 2011 dacht 64% van de burgers dat het (veel) beter zou gaan met het eiland in de toekomst. In 2012 daalde dit percentage naar 39% om in 2013 weer toe te nemen tot 44%. Echter, in 2015 is 23% van mening dat het in de komende 5 jaar (veel) beter zal gaan met Sint Eustatius. Het aantal inwonende met een neutrale blik op de toekomst is sterk toegenomen sinds 2013. Het lijkt erop dat de positief gestemde hun mening iets hebben afgezwakt. Het aantal respondenten, 31% in 2015, met een negatieve kijk op de toekomst van het eiland is ongeveer gelijk aan het percentage van 2013, 29%. Toen waren echter meer burgers (21%) van mening dat het in de toekomst *veel* slechter zou gaan.

Grafiek 4.1.3 Sint Eustatius situatie eiland

In de laatste vraag bij het deelonderwerp 'situatie op het eiland', mochten de inwoners een rapportcijfer geven over de mate waarin zij -alles bijeen genomen- gelukkig zijn. Het gemiddelde cijfers voor geluk bedraagt 4,8. 61% van de ondervraagden geeft een 5 of lager, hiervan geeft 9% te kennen heel ongelukkig (cijfer 0) te zijn.

Grafiek 4.1.4 Sint Eustatius situatie eiland

4.2 Onderwijs

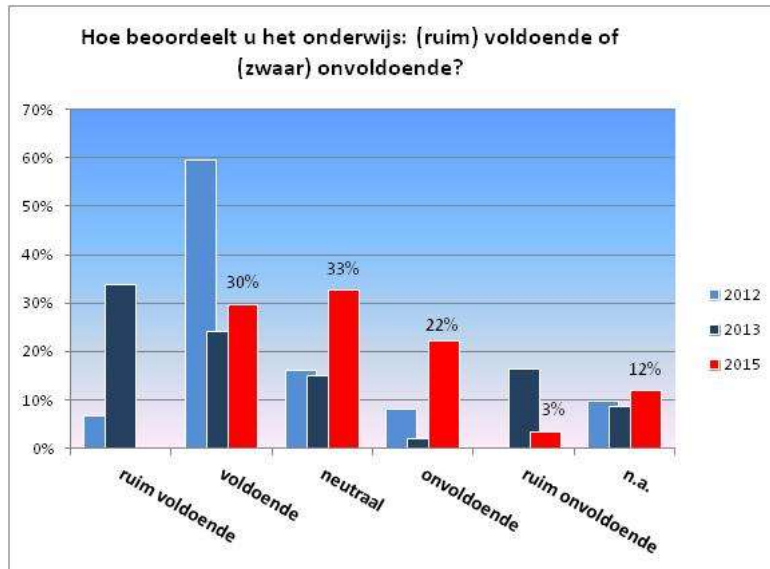
In het schooljaar 2010-2011 is het Nederlands Caribisch onderwijs ingevoerd. Dit heeft flinke veranderingen met zich meegebracht, niet alleen voor de school, de leraren en leerlingen, maar ook voor de ouders met schoolgaande kinderen.

Aan alle inwoners, in 2015 39% met en 60% zonder schoolgaande kinderen en 1% die geen respons op deze vraag gaven⁸, is net als voorgaande jaren gevraagd naar de beoordeling over het huidige onderwijs en of men het gevoel heeft dat het onderwijs verbeterd, dan wel verslechterd is. Ook nu werd er gevraagd naar (twee) belangrijke verbeterpunten voor het onderwijs op het eiland. Nieuw in 2015 zijn de vragen naar *“tijd en aandacht voor de Nederlandse taal”*, en *“is er voldoende aandacht is voor de zogenoemde zwakke leerlingen (leerlingen met leerachterstanden en/of leerproblemen)”*.

Het onderwijs anno scoort in vergelijking met voorgaande onderzoeken beduidend minder positief. Gaf in 2012 nog 67% een (ruime) voldoende en in 2013 nog 58%, nu in 2015 geeft 30% een voldoende.

In 2012 beoordeelde 8% het onderwijs als negatief, in 2013 liep dit op tot 18% en nu is een kwart van de ondervraagden van mening dat het onderwijs (zwaar) onvoldoende is.

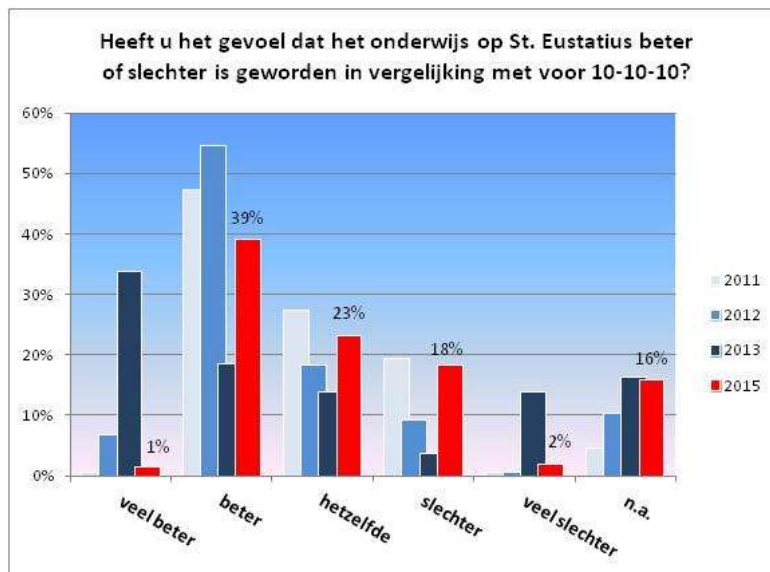
⁸ In 2011 had 55% van de ondervraagden schoolgaande kinderen, in 2012 was dit 53% en in 2013 43%

Grafiek 4.2.1 Sint Eustatius onderwijs

Momenteel is 40% van mening dat het onderwijs op Sint Eustatius *beter* is dan ten opzichte van 10-10-10; twee jaar geleden was 52% van mening dat het Caribisch Nederlands onderwijs (veel) beter was, drie jaar geleden was dit 62% en het eerste jaar na de invoering van de veranderingen was dit 48%.

Van de respondenten vindt 20% het *slechter* geworden, in 2013 was dit 18%, in 2012 10% en in 2011 deelde 20% deze mening.

Grafiek 4.2.2 Sint Eustatius onderwijs

Twee nieuwe aspecten in het onderwijs zijn in dit onderzoek aangekaart:

- de tijd en aandacht voor de Nederlandse taal
- de aandacht voor leerlingen met leerachterstanden en/of leerproblemen: de zogenoemde zwakke leerlingen.

63% is van mening dat er (veel) meer tijd en aandacht moet komen voor de Nederlandse taal; dit kan zijn als instructietaal, examentaal of in het lesmateriaal. Voor 18% zou dit (veel) minder mogen zijn.

Volgens 44% van de ondervraagden is er momenteel (ruim) onvoldoende aandacht voor zwakke leerlingen.

19% is van mening dat dit echter wel het geval is.

Grafiek 4.2.3 Sint Eustatius onderwijs

Grafiek 4.2.4 Sint Eustatius onderwijs

Verbeterpunten onderwijs:

Er is gevraagd om twee verbeterpunten voor het huidige onderwijs te geven. Op Sint Eustatius zijn de volgende suggesties ter verbetering van het onderwijs gedaan (in volgorde van meest genoemd):

- betere docenten: docenten met meer liefde voor het vak, aandacht en tijd voor de leerlingen, beter toegeruste docenten en zeker ook docenten die voor langere tijd op het eiland blijven;
- de taal of talen in het onderwijs. Het Nederlands werd het meest genoemd, maar ook het Engels en/of tweetalig onderwijs;
- meer tijd en aandacht of speciale docenten voor leerlingen met leerproblemen;
- ouderparticipatie;
- leerlingen zouden meer tijd op school moeten doorbrengen, dit kan door langere lestijden, extra bijles, huiswerk.

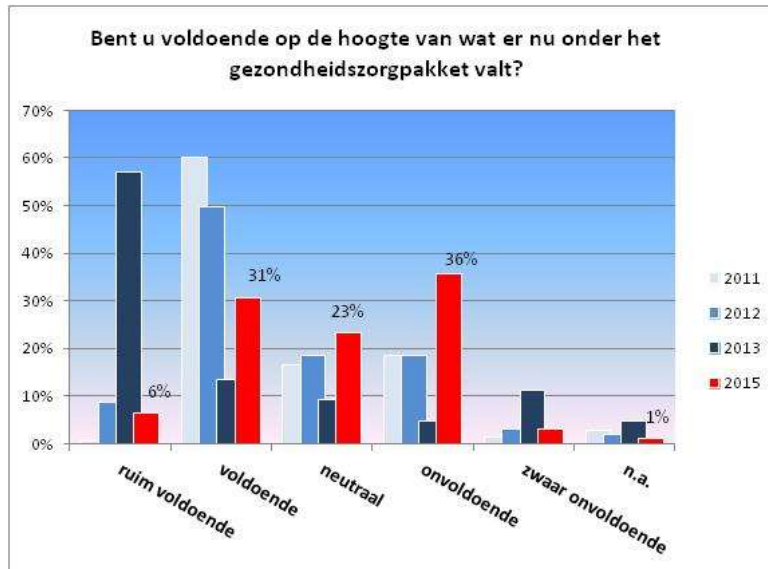
4.3 Gezondheidszorg

In het afgelopen jaar is de gezondheidszorg een dienst waar veel van de inwoners van Sint Eustatius zelf direct mee te maken hebben gehad; 67% van de respondenten heeft contact gehad met een dokter, een specialist, een ziekenhuis e.d. Dit is iets meer dan in 2013, maar minder dan in 2012 en 2011.

Contact met zorginstellingen (dokter, specialist, ziekenhuis, e.d.)?				
	2011	2012	2013	2015
ja	86%	86%	63%	67%
nee	13%	14%	37%	30%
n.a.	1%	0%	0%	3%

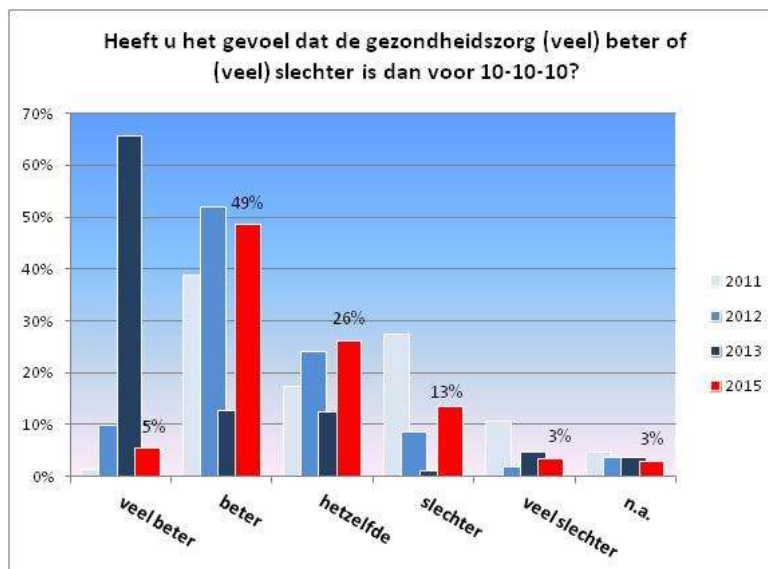
Tabel 4.3.1 Sint Eustatius gezondheidszorg

Op de vraag of de burgers voldoende op de hoogte zijn van wat er nu onder het gezondheidszorg pakket valt antwoordde 37% (ruim) voldoende op de hoogte te zijn, een bijna zelfde percentage (39%) zegt echter dat dit niet het geval is. In 2011 was 61% van de geïnterviewden (ruim) voldoende op de hoogte van wat het pakket aan gezondheidszorg omvat; in 2012 59% en in 2013 was dit 70%.

Grafiek 4.3.1 Sint Eustatius gezondheidszorg

In alle voorgaande onderzoeken is gevraagd of de inwoners het gevoel hebben of de zorg veel beter of veel slechter is geworden dan voor 10-10-10. Het positiefst was men in 2013 66% van de inwoners van Sint Eustatius had het gevoel dat de gezondheidszorg veel beter was geworden. Dit gevoel is nu nog altijd positief, zij het dat nu 49% denkt dat de gezondheidszorg beter is geworden.

Grafiek 4.3.2 Sint Eustatius gezondheidszorg

63% is (zeer) ontevreden over de wachttijden voor een afspraak de gezondheidszorg en 14% is hier tevreden over. 20% is neutraal, 3% beantwoordde de vraag niet. De wachttijden voor een afspraak in de gezondheidszorg zijn volgens 63% van de bevolking (veel) langer geworden dan voor 10-10-10, volgens 11% is dit juist korter. 19% heeft niet het idee dat er iets in veranderd is. 6% gaf geen respons

De inwoners is gevraagd om twee belangrijke verbeterpunten met betrekking tot de gezondheidszorg op het eiland te noemen, meest genoemd:

- Kortere wachttijden, snellere behandeling en snellere service werden het meeste genoemd.
- Meer dokters, meer specialisten, meer leiding gevende, maar ook meer algemene medewerkers.
- Betere administratie en communicatie. Niet alleen in de gezondheidszorg zelf, ook bij de verzekering.
- Meer voorlichting en preventie op het gebied van gezondheidszorg.

Verder wordt er geopperd dat er beter en meer 'up to date' medische apparatuur moet zijn, zodat mensen ook op Statia zelf geholpen kunnen worden. Een upgradering van het hospitaal is daarvoor ook een mogelijkheid. Een aantal mensen zou graag de tandarts en de fysiotherapeut weer in het zorgverzekering pakket willen hebben. Niet iedereen is even tevreden met de medische uitzending naar Colombia. Ook betere samenwerking met het ziekenhuis in St. Maarten is geopperd.

4.4 Werk en sociale zekerheid

Sinds 10-10-10 zijn er ook veranderingen opgetreden in het vinden van een baan, sociale uitkeringen, etcetera. De meerderheid, 56%, is van mening dat de ambtenaren de mensen die naar werk zoeken (veel) slechter helpen in vergelijking met de periode voor 10-10-10. 9% heeft het idee dat dit nu beter gebeurt.

Grafiek 4.4.1 Sint Eustatius werk en sociale zekerheid

Het vinden van werk na 10-10 is er volgens driekwart (75%) (veel) moeilijker op geworden. Een klein aantal, 3% vindt dit er makkelijker op geworden, 17% vindt niet dat hierin iets is veranderd. De overige 4% gaf geen antwoord op deze vraag.

Ook het ontvangen van een sociale uitkering gaat nu volgens 34% (veel) moeilijker dan in het verleden. 26% vindt het niet moeilijker of makkelijker geworden. Een groot aantal mensen, 42%, heeft geen antwoord kunnen of willen geven op deze specifieke vraag.

werk en uitkering sinds 10-10-10				
veel moeilijker	moeilijker		makkelijker	veel makkelijker
25%	50%	vinden van werk	3%	0%
8%	26%	ontvangen sociale uitkering	7%	1%

Tabel 4.4.1 Sint Eustatius werk en sociale zekerheid

21% van de ondervraagden op Statia geeft aan op dit moment een pensioen uitkering of een uitkering van de sociale onderstand te ontvangen.

Verbeterpunten

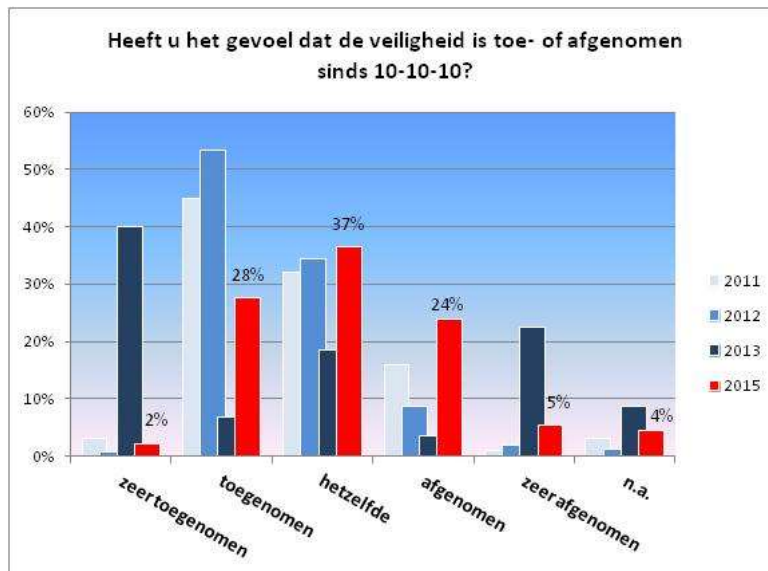
Op de vraag of men twee verbeterpunten kan noemen voor de werkgelegenheid en sociale zekerheid op het eiland was de meerderheid van mening dat er meer banen gecreëerd moeten worden, hetzij door de overheid, hetzij door meer bedrijven en projecten op het eiland te starten.

Er wordt ook aangegeven dat de lokale bevolking als eerste in aanmerking zou moeten komen voor een baan. Een idee is om, naast een centraal punt voor werkzoekenden op te richten, ook het onderwijs (in deze ook bij- en her- scholingsmogelijkheden) aan te passen op de vraag op de arbeidsmarkt.

4.5 Veiligheid

Van de bevolking in Sint Eustatius heeft 22% het afgelopen jaar op één of andere manier contact gehad met de politie; dit is ongeveer het zelfde aantal als in 2013, toen gaf 23% aan één of meerdere malen in contact te zijn geweest met de politie, in 2012 was dit 18%.

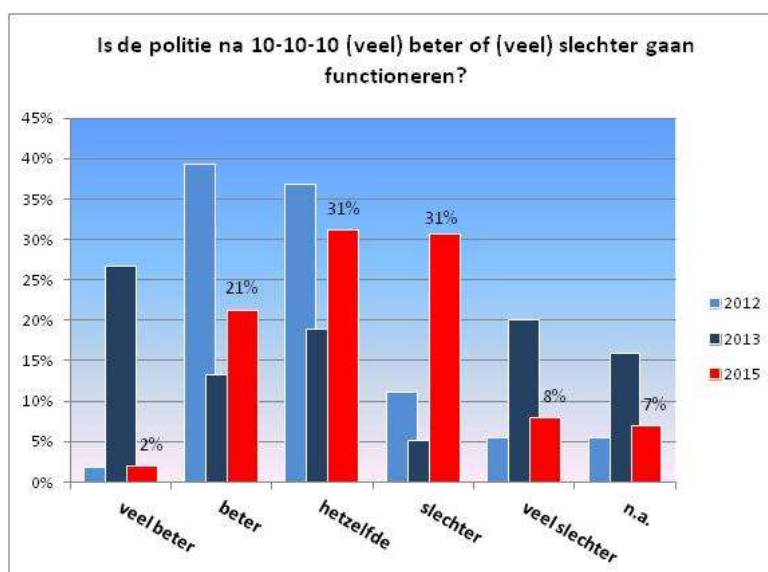
Het gevoel van veiligheid is sinds 10-10-10 afgenomen. Schommelde het gevoel van veiligheidtoename in 2011, 2012 en 2013 rond de 50%, in 2015 geeft 30% aan dat men het gevoel heeft dat de veiligheid is toegenomen. Bijna het zelfde aantal, 29%, heeft nu het gevoel van veiligheid (sterk) is afgenomen.

Grafiek 4.5.1 Sint Eustatius veiligheid

Hoewel het gevoel van veiligheid is afgenomen, geeft 60% op de vraag of hij of zij zich de afgelopen vijf jaar in het algemeen vaker bang gevoeld heeft om slachtoffer te worden van criminaliteit op het eiland aan, dat dat minder vaak het geval is. 19% geeft echter aan zich (veel vaker) bang gevoeld te hebben. Voor 17% is aan dit gevoel niets veranderd. 3% gaf geen antwoord op deze vraag.

Over het functioneren van de politie na 10-10-10 is men in 2015 minder tevreden dan in de voorgaande jaren. 39% geeft te kennen dat de politie *slechter* is gaan functioneren. 31% vindt dit niet beter of slechter geworden en 23% vindt het functioneren juist *beter* geworden.

Wat kan er op het eiland verbeterd worden ten aanzien van de veiligheid?

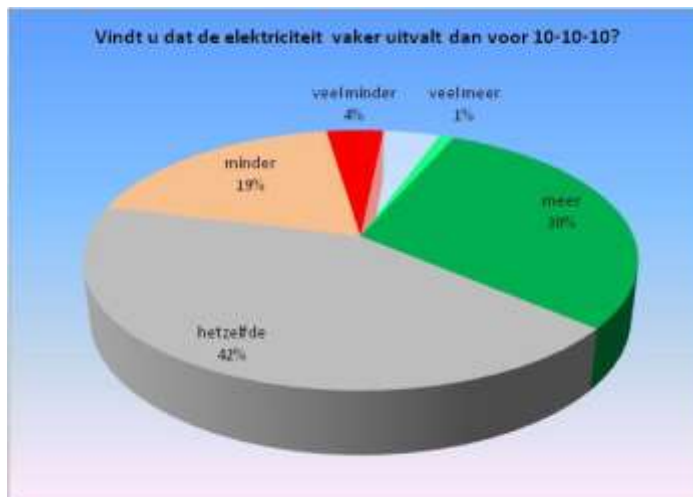
De inwoners van Sint Eustatius geven aan dat er meer politie op het eiland zou moeten komen, tevens zouden de agenten ook beter moeten functioneren, men heeft soms het gevoel dat de politie er meer zit om het geld dan om iets anders. De zichtbaarheid van de politie laat te wensen over, meer "blauw op straat", meer patrouilles en gericht controles worden in deze genoemd. Ook de efficiency en de reactietijd kunnen volgens de burgers beter. Men zou ook graag een politiepost op Sint Eustatius hebben die 24/7 bereikbaar is.

4.6 Infrastructuur

Sinds 10-10-10 is er ook het een en ander veranderd met betrekking tot de infrastructuur. De inwoners zijn naar een vijftal punten hierover gevraagd;

1. *Uitval elektriciteit*

31% heeft het idee dat deze vaker uitvalt dan voor 10-10-10 het geval was, volgens 43% is er niets in veranderd en 23% van de eilandbewoners is van mening dat de elektriciteit minder vaak uitvalt.

Grafiek 4.6.1 Sint Eustatius infrastructuur

2. *Kwaliteit van de wegen*

Over de kwaliteit van de wegen is men op Sint Eustatius duidelijk: een ruime meerderheid, 79%, gaf aan dat de wegen er (veel) slechter op geworden zijn

3. *De luchtverbinding tussen Sint Eustatius en St. Maarten*

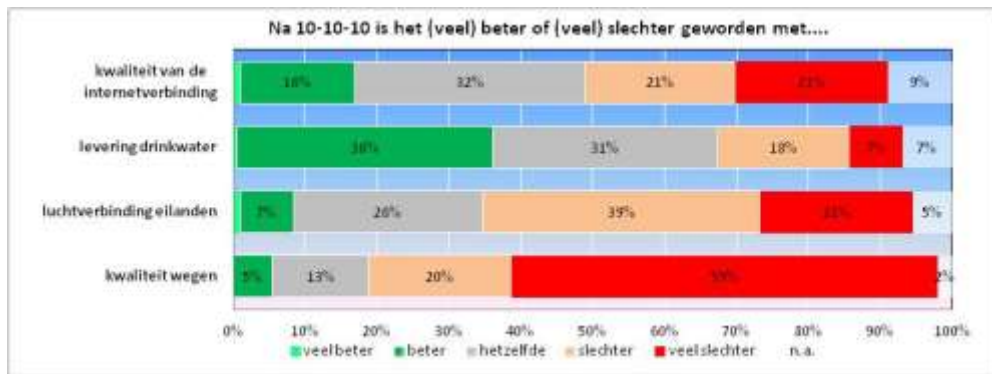
Hoewel 8% van mening is dat de verbindingen tussen Sint Eustatius en St. Maarten er beter op zijn geworden, en ongeveer een kwart denkt dat het niet veel uit maakt, vindt 60% dat de verbindingen er (veel) slechter op geworden zijn.

4. *Levering van drinkwater*

Op dit punt zien de inwoners wel een verbetering, 36% is van mening dat de levering beter is geworden. 31% heeft het idee dat er niet veel is veranderd en een kwart denkt dat deze slechter is geworden.

5. *Kwaliteit van de internetverbinding*

Ook de kwaliteit van de internetverbinding laat voor sommigen te wensen over, 42% van mening is dat de verbinding er slechter op is geworden, daarentegen vindt 17% dat deze erop vooruit is gegaan.

4.6.2 Sint Eustatius infrastructuur

Zoals reeds uit bovenstaande blijkt, zijn de inwoners niet erg te spreken over de kwaliteit van de wegen en de luchtverbindingen tussen de eilanden. “Verbetering van de wegen” is dan ook het meest gegeven antwoord op de open vraag: “*Wat zijn volgens u de twee belangrijkste punten voor de verbetering van de infrastructuur?*”.

Als tweede zien de inwoners graag een verandering in de luchtverbindingen, niet alleen zouden er meerdere luchtverbindingen tussen meerdere eilanden moeten komen, maar ook de ticketprijzen ziet men graag dalen. Enige concurrentie met Winair is welkom, aldus de ingezetenen van Sint Eustatius.

Verder werd de kwaliteit van het internet meerdere malen genoemd als mede de prijs van water.

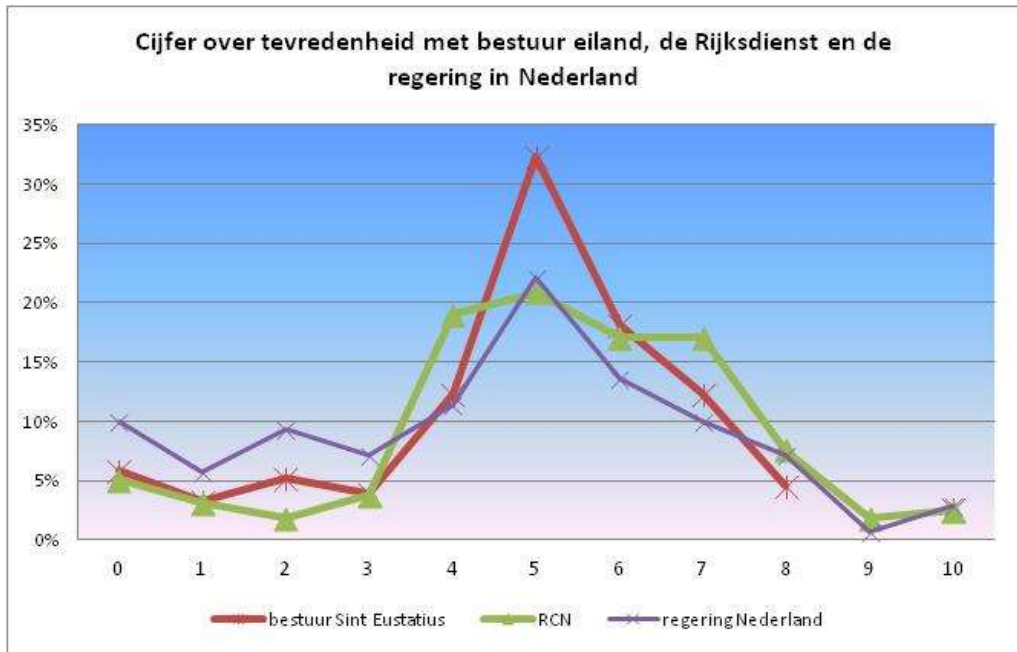
4.7 Overheid en bestuur

Aan de respondenten is gevraagd om op een schaal van 1 t/m 10 aan te geven hoe tevreden ze zijn met:

6. het bestuur op het eiland,
7. de Rijksdienst Caribisch Nederland(RCN),
8. de regering in Nederland (Den Haag).

Opvallend is dat op elke vraag relatief vaak het cijfer “0” werd gegeven.

Het gemiddelde cijfer voor het bestuur op Sint Eustatius: 4,9
 Voor de Rijksdienst RCN: 5,2
 En voor de regering in Nederland: 4,5

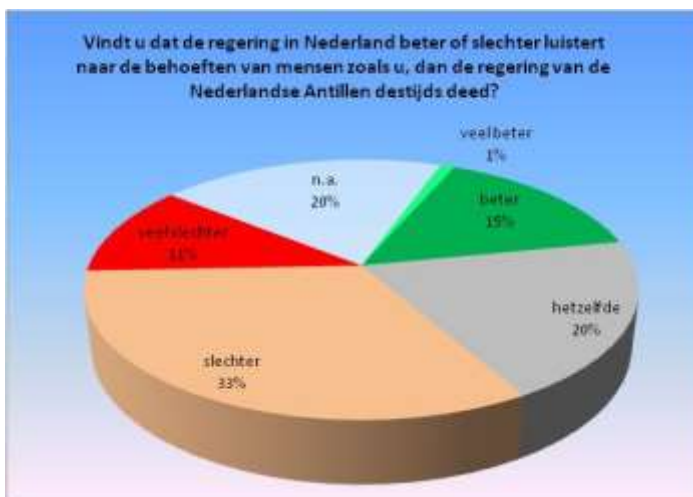

Grafiek 4.7.1 Sint Eustatius overheid en bestuur

De ontevredenheid over de wijze waarop de democratie op het eiland functioneert, heeft de overhand, 36% is (zeer) ontevreden. Een kwart heeft een neutraal oordeel hierover. 28% geeft te kennen tevreden te zijn en 2% is zelfs zeer tevreden.

De inwoners van Sint Eustatius werden in een open vraag gevraagd twee redenen te geven waarom men al dan niet tevreden is met de democratie. Meest genoemd is de tevredenheid over de vrijheid van meningsuiting op het eiland. Hoewel een enkeling daar toch zijn vraagtekens bij zet. Tevens werd meerdere malen de tevredenheid over het stemrecht genoemd. Een aantal mensen is tevreden over de gelijke rechten voor iedereen, terwijl aan de andere kant hier ontevredenheid over wordt geuit. Andere ontevreden geluiden zijn er te horen over de wijze waarop Nederland de macht heeft, de vriendjespolitiek op het eiland, een niet transparante overheid en dat men het gevoel heeft dat de politiek eerst komt en dan pas de bevolking.

In vergelijking met de regering van de toenmalige Nederlandse Antillen, luistert de regering van Nederland volgens 44% (veel) slechter naar de mensen.. 1/5 deel merkt weinig tot geen verschil. 15% is van mening dat er nu beter naar de behoeften geluisterd wordt.

Grafiek 4.7.2 Sint Eustatius overheid en bestuur

De inwoners kregen na deze vraag de mogelijkheid om hun antwoord toe te lichten.

Nederlandse regering luistert *slechter* naar de behoeften: een veel gehoord argument is dat men het idee heeft dat de Nederlandse regering wel luistert, maar dat ze niets doet. Ook heeft men het idee dat de Nederlanders zich niet willen aanpassen en dat ze weinig rekening met de Statianen houdt. Tevens is men niet altijd even blij met alle regels, waar de Nederlanders zich, volgens de respondenten, overigens zelf niet altijd aan houden.

De Nederlandse regering luistert *beter*: het lijkt of er na 10-10-10 een visie is gekomen, dat er wel wat verbetering is gekomen en dat de Nederlandse regering in ieder geval haar best doet.

Het merendeel is het eens met de stellingen dat er “mensen zoals ik geen enkele invloed hebben” op:

- het bestuur op het eiland
- wat de regering in Nederland doet.

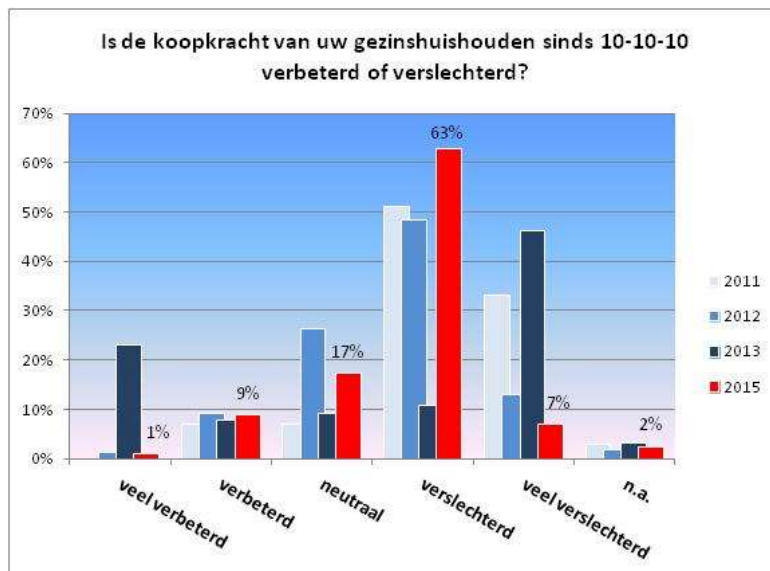
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op.....				
zeer mee eens	mee eens		mee oneens	zeer mee oneens
4%	51%	het bestuur van ons eiland	23%	8%
5%	59%	wat de regering in Nederland doet	15%	6%

Tabel 4.7.1 Sint Eustatius overheid en bestuur

41% van de ondervraagden gaf aan (heel) veel interesse te hebben in de politiek. 34% echter heeft hier weinig of geen interesse in. 21% is neutraal en 4% gaf geen antwoord.

4.8 Inkomen en rondkomen

Koopkracht, datgene wat men van het inkomen kan kopen, is voor een 70% van de gezinshuishoudens ten opzichte van 10-10-10 verslechterd. Het aantal gezinnen dat hun koopkracht ziet afnemen sinds de nieuwe staatkundige relatie met Nederland was in 2011 84%, dit verbeterde iets in 2012 en 2013 naar respectievelijk 61% en 57%. Toch is voor een aantal mensen, 10%, de koopkracht (veel) verbeterd. Dit is ongeveer hetzelfde aantal als in 2011 en 2012. In 2013 echter gaf 31% van de mensen aan dat de koopkracht ten opzichte van 10-10-10 (veel) verbeterd was.

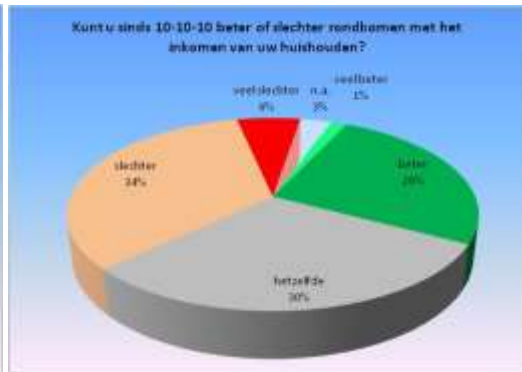
Grafiek 4.8.1 Sint Eustatius Inkomen en rondkomen

Van alle huishoudens geeft 20% aan dat men nu in 2015 makkelijk kan rondkomen van het totale inkomen. Echter 51% van de mensen geeft aan dat men moeilijk tot zeer moeilijk kan rondkomen van het totale inkomen wat men op dit moment.

Wanneer dit rondkomen vergeleken wordt met de situatie van voor 10-10-10 is 27% van mening dat men nu (veel) beter kan rondkomen. 40% geeft aan sinds 10-10-10 (veel) slechter te kunnen rondkomen met het inkomen.

Grafiek 4.8.2 Sint Eustatius Inkomen en rondkomen Grafiek

4.8.3 Sint Eustatius Inkomen en rondkomen

45% van de inwoners van Sint Eustatius vindt dat de verschillen tussen arm en rijk op hun eiland sinds 10-10-10 (veel) groter is geworden, 1/5 deel denkt dat er geen verschil is tussen nu en de periode voor 10-10-10.

Volgens 24% zijn de verschillen tussen arm en rijk juist (sterk) zijn afgenomen.

De respondenten is gevraagd wat volgens hen, de twee belangrijkste punten zijn voor de verbetering van de koopkracht en de bestrijding van de armoede.

- Het meest gehoorde is prijscontrole.
- Op de tweede plaats ziet men graag de belastingen dalen.
- Ook wil men meer werkgelegenheid op het eiland.
- Tevens wordt geopperd om de salarissen, pensioenen en uitkeringen te verhogen.

4.9 Samenvatting resultaten Sint Eustatius

Hieronder worden de belangrijkste resultaten van het Belevingsonderzoek voor Sint Eustatius uit 2015 samengevat en daar waar mogelijk vergeleken met de resultaten uit eerdere belevingsonderzoeken.

Indicator	2011	2012	2013	2015
Situatie op het Sint Eustatius				
Eigen situatie algemeen sinds 10-10-10 (veelbeter)				4%
(veel) Beter met het eiland sinds 10-10-10	31%	20%	23%	12%
(veel) Beter met het eiland in de toekomst	64%	39%	44%	23%
Gemiddeld rapportcijfer gelukkig zijn				4,8
Onderwijs				
Personen met schoolgaande kinderen	55%	53%	43%	39%
(ruim) Voldoende beoordeling huidige onderwijs		66%	58%	30%
(veel)Beter onderwijs sinds 10-10-10	48%	61%	52%	41%
(veel) Meer tijd aan de Nederlandse taal gaan besteden				62%
(ruim) Voldoende aandacht voor zorgleerlingen				19%
Gezondheidszorg				
(ruim) Voldoende op de hoogte van gezondheidszorgpakket	61%	58%	70%	37%
Gezondheidszorg (veel) beter sinds 10-10-10	40%	62%	78%	54%
(zeer) Tevreden over wachttijden voor afspraak in de zorg				14%
Wachttijden zijn (veel) korter geworden dan sinds 10-10-10				12%
Contact gehad met een gezondheidszorginstelling	86%	86%	63%	67%
Werk en sociale zekerheid				
Ambtenaren helpen mensen (veel) beter met zoeken naar werk dan voor 10-10-10				9%
(veel) Makkelijker om op het eiland een baan te vinden sinds 10-10-10				20%
(veel) Makkelijker om een sociale uitkering te ontvangen sinds 10-10-10				8%
Personen met een pensioen of onderstanduitkering				21%
Veiligheid				
Gevoel van veiligheid is (veel) toegenomen	48%	54%	47%	30%
(veel) vaker bang om slachtoffer te worden van criminaliteit sinds 10-10-10				19%
Politie doet (veel) beter haar werk dan voor 10-10-10		41%	40%	23%
Personen die contact hebben gehad met de politie		18%	23%	22%
Infrastructuur				
Elektriciteit valt (veel) vaker uit dan voor 10-10-10				31%
De kwaliteit van de wegen is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				5%
De luchtverbinding tussen de eilanden is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				8%
De levering van drinkwater is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				36%
De kwaliteit van de internetverbinding is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				17%

Overheid en bestuur	2011	2012	2013	2015
Gemiddeld tevredenheidcijfer bestuur eiland				4,9
Gemiddeld tevredenheidcijfer de Rijksdienst (RCN)				5,2
gemiddeld tevredenheidcijfer regering in Nederland (Den Haag)				4,5
(zeer) Tevreden over de wijze waarop de democratie functioneert				30%
Nederlandse regering luistert (vee) beter dan de regering van de Nederlandse Antillen				16%
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op het bestuur van het eiland				56%
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op de regering in Nederland				64%
(zeer) Veel interesse in politiek				41%
Inkomen en rondkomen				
De koopkracht van het gezinshuishouden is sinds 10-10-10 (zeer) verbeterd	7%	10%	31%	10%
Huishouden kan (zeer) makkelijk rondkomen van het totale inkomen				20%
Kan (veel) beter rondkomen met het inkomen van het huishouden				27%
De verschillen tussen arm en rijk zijn (veel) groter geworden				24%

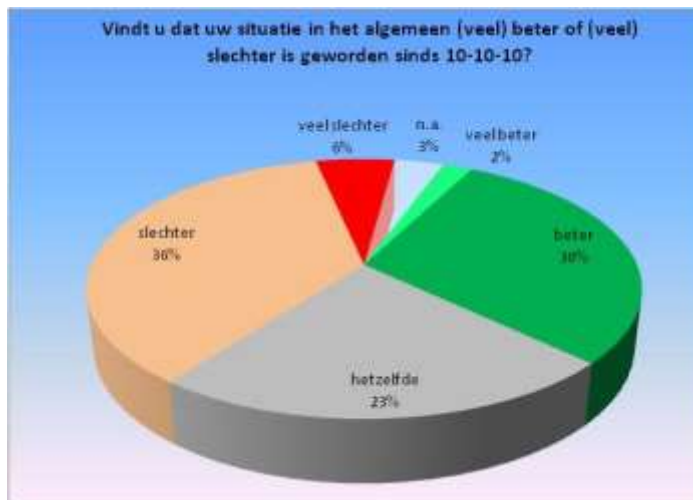
Tabel 4.9.1 samenvatting resultaten Sint Eustatius

5 Belevingsonderzoek Saba 2015

Aan de telefonische enquête voor het belevingsonderzoek 2015 hebben 146 inwoners van 18 jaar en ouder uit Saba deelgenomen. Onder deze groep, zoals het CBS registreert vallen ca. 300-350 medische studenten die tijdelijk, doorgaans een aantal semesters, op het eiland wonen. Dit is de reden waarom er in leeftijdscategorie tussen 20-30 jaar bewust minder geënquêteerd is. Zowel vaste als mobiele nummers zijn gebeld⁹.

5.1 Huidige situatie en toekomst van Saba

33% van de geënquêteerde personen vindt dat zijn of haar situatie in het algemeen er (veel) beter op is geworden sinds 10-10-10. 42% van de mensen vindt echter dat deze (veel) slechter is. Voor bijna een kwart (23%) is er niet zoveel veranderd in de eigen situatie.

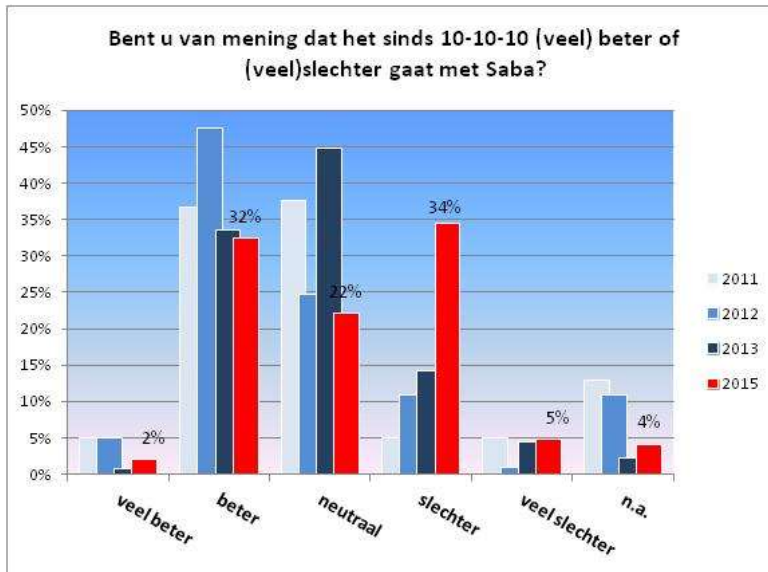
Grafiek 5.1.1 Saba huidige situatie en toekomst eiland

De volgende twee vragen kunnen ook worden vergeleken met de resultaten uit 2011, 2012 en 2013:

- bent u van mening dat het sinds 10-10-10 nu (veel) beter of (veel) slechter gaat met het eiland? en
- denkt u dat het in de toekomst met het eiland (veel) beter of (veel) slechter zal gaan?

In vergelijking met voorgaande jaren gaat het volgens 39% (veel) slechter met Saba. Dit aantal is sinds de invoering van de staatkundige veranderingen nog niet zo hoog geweest. In 2011 was 10% die mening toegedaan, deze steeg met 1% in 2012 naar 11% en in 2013 was dit 18%. Gelijktijdig is er een daling te zien in het aantal inwoners dat neutraal in deze is, van 45% in 2013 naar 22% in 2015. Het aantal mensen, 34%, dat denkt dat het (veel) beter gaat met Saba is ongeveer gelijk aan het aantal in 2013, 33%. In de jaren daarvoor was men echter positiever gestemd, in 2012 dacht 53% en in 2011 42% dat het (veel) beter ging met Saba.

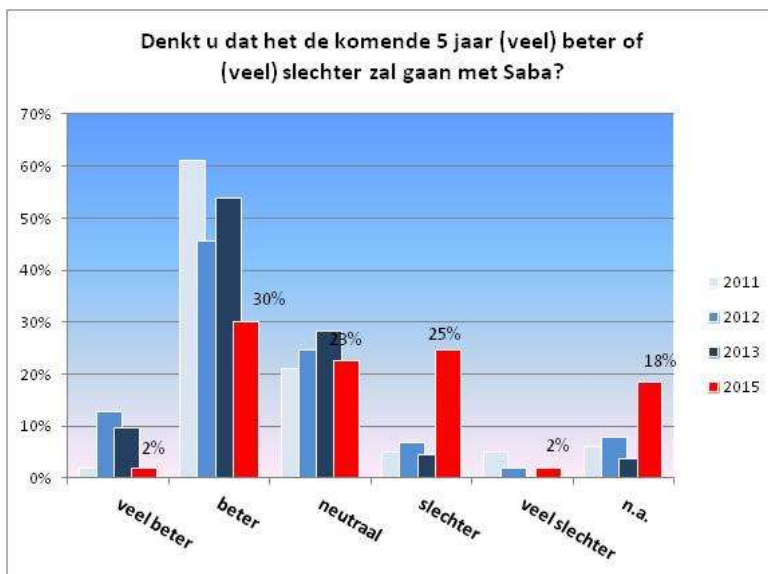
⁹ Veel mobiele en vaste nummers op Saba beginnen met 416. Daardoor was het pas mogelijk om aan het begin van de enquête te weten wie er vast danwel mobiel gebeld werden. Sommige mensen die mobiel werden gebeld, hebben de enquêteurs verzocht om ze op een ander tijdstip op een vaste telefoon terug te bellen. Ook hebben enkele bewoners een mobiel nummer uit St. Maarten. In totaal is 15% van de enquêtes afgenomen per mobiele telefoon.

Grafiek 5.1.2 Saba huidige situatie en toekomst eiland

32% van de ondervraagden denkt dat het de komende 5 jaar (veel) beter zal gaan met het Saba. Ook hier is een daling te zien ten opzichte van de eerdere metingen, in 2013 had 64% van de bevolking het idee dat het in de toekomst (veel) beter zou gaan. In 2012 was dit 49% en in 2011 63%.

Ruim een kwart (27%) ziet het er in 2015 wat somberder in, zij zijn van mening dat het de komende 5 jaar (veel) slechter zal gaan met hun eiland.

Grafiek 5.1.3 Saba huidige situatie en toekomst eiland

In de laatste vraag over dit onderwerp konden de respondenten een cijfer geven over mate waarin zijzelf, alles bijeen genomen, gelukkig zijn. Het gemiddelde komt uit op 5,9. De meeste eilandbewoners, 69%, geven een van 5 tot en met 7.

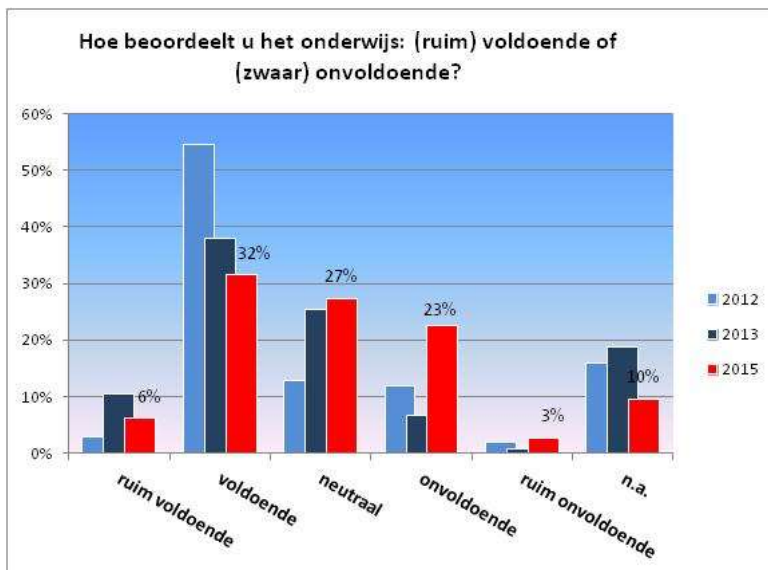

Grafiek 5.1.4 Saba huidige situatie en toekomst eiland

5.2 Onderwijs

Het onderwijs is sinds 10-10-10 ook aan veranderingen onderhevig. Aan de inwoners van Saba is een aantal vragen over het onderwijs gesteld. Van de respondenten in dit onderzoek heeft 32% schoolgaande kinderen, dit is in vergelijking met voorgaande jaren zo'n 10% minder¹⁰

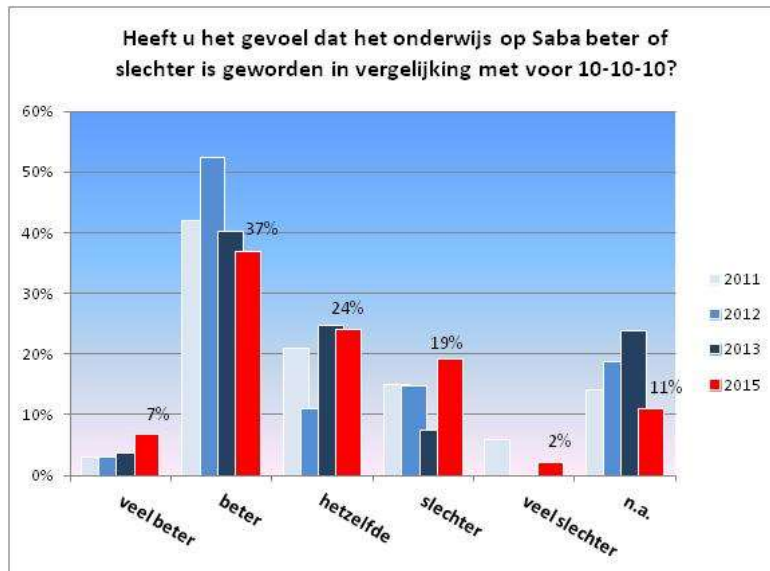
In 2015 is men minder gunstig over het onderwijs dan de voorgaande jaren. 38% is mening dat het huidige onderwijs een (ruime) voldoende verdient. In vergelijking met 2013 is dit een daling van 10%. In 2012 was men het positiefst over het onderwijs, 57% vond het toen (veel) beter. Net iets meer dan ¼, 27%, vindt in 2015 dat het onderwijs er noch beter of noch slechter op is geworden. Ook ¼, 26%, geeft het huidige onderwijs een (zware) onvoldoende. Dit is een ruime stijging ten opzichte van 2013, waar 8% deze mening was toegeedaan.

Grafiek 5.2.1 Saba onderwijs

¹⁰ In 2011 had 42% schoolgaande kinderen, in 2012 was dit 46% en in 2013 43%

Het oordeel over het huidige onderwijs, in vergelijking met dat van voor 10-10-10 is de laatste jaren op Saba nagenoeg ongewijzigd. Nu vindt 44% dat het onderwijs (veel) beter is geworden. Dit is vergelijkbaar met 2013 (44%) en 2011 (45%). In 2012 was 55% van mening dat het onderwijs er (veel) beter op was geworden. In 2015 en in 2011 vindt 21% dat het (veel) slechter gaat met het onderwijs dan in de periode voor 10-10-10. Dit is ten opzichte van 2013 een stijging, zij het dat toentertijd 24% geen antwoord op deze vraag gegeven heeft.

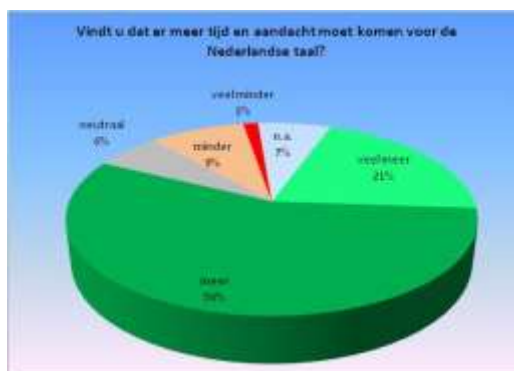
Grafiek 5.2.2 Saba onderwijs

In deze enquête twee aandachtspunten in het onderwijs er uit gelicht:

- de tijd en aandacht voor de Nederlandse taal
- de aandacht voor leerlingen met leerachterstanden en/of leerproblemen: de zogenoemde zwakke leerlingen.

Een grote meerderheid, 77%, is van mening dat er *veel* meer aandacht dient te komen voor de Nederlandse taal. Voor 10% zou dit (veel) minder mogen zijn.

Voor de leerlingen met leerachterstanden of leerproblemen is volgens 17% (ruim) voldoende aandacht. 44% echter zou willen dat er voor deze leerlingen meer tijd wordt ingeruimd.

Grafiek 5.2.3 Saba onderwijs

Grafiek 5.2.4 Saba onderwijs

Verbeterpunten voor het onderwijs op Saba

Inwoners konden aangeven wat er volgens hun verbeterd kan worden in het onderwijs.

Meest gehoord (op volgorde van meest genoemd):

- Betere docenten met toewijding en interesse en aandacht voor de leerlingen. Ook wordt er geopperd om de docenten zo nu en dan een training te laten volgen.

- Meer tijd inruimen voor het Nederlands, dit kan door al bijvoorbeeld in de lagere groepen met Nederlands te beginnen.
- Tijd en aandacht voor de zwakkere leerling, onder andere door het creëren van meer één op één situaties, door speciale programma's te ontwikkelen en meer mogelijkheden voor speciaal onderwijs
- Meer en beter aansluitend onderwijs in de regio, bijvoorbeeld aansluiting vinden met andere "high schools", leerlingen beter voorbereiden op een toekomstige schoolcarrière buiten Saba.
- In mindere mate, maar wel door meerdere mensen genoemd: betere ouderparticipatie, hoger niveau van het onderwijs, langere schooltijden, meer tijd voor niet reguliere schoolvakken (technische, praktische vaardigheden, maar ook kunst, zang e.d.), leerlingen die beter moeten luisteren.

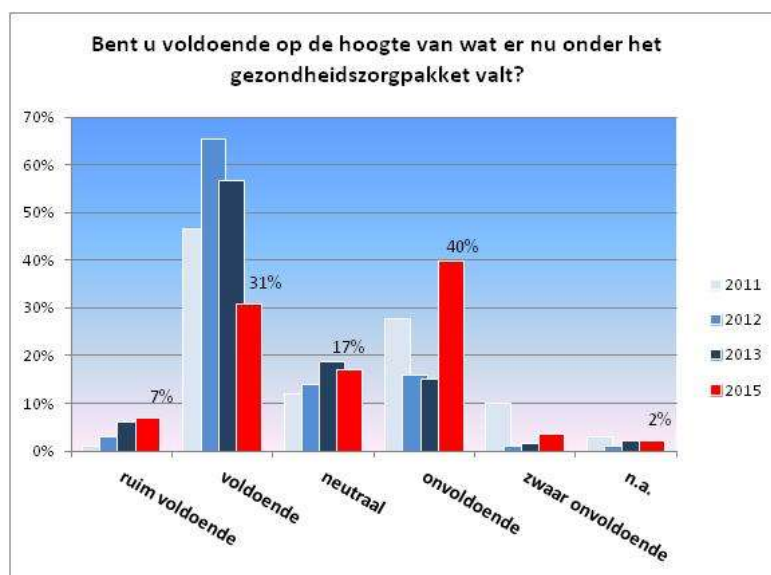
5.3 Gezondheidszorg

69% van de inwoners van Saba hebben het afgelopen jaar contact gehad met een dokter, een specialist, een ziekenhuis e.d. Dit is beduidend minder dan in voorgaande jaren.

Contact met zorginstellingen (dokter, specialist, ziekenhuis, e.d.)?				
	2011	2012	2013	2015
Ja	86%	83%	81%	69%
Nee	13%	16%	19%	30%
N.a.	1%	1%	0%	1%

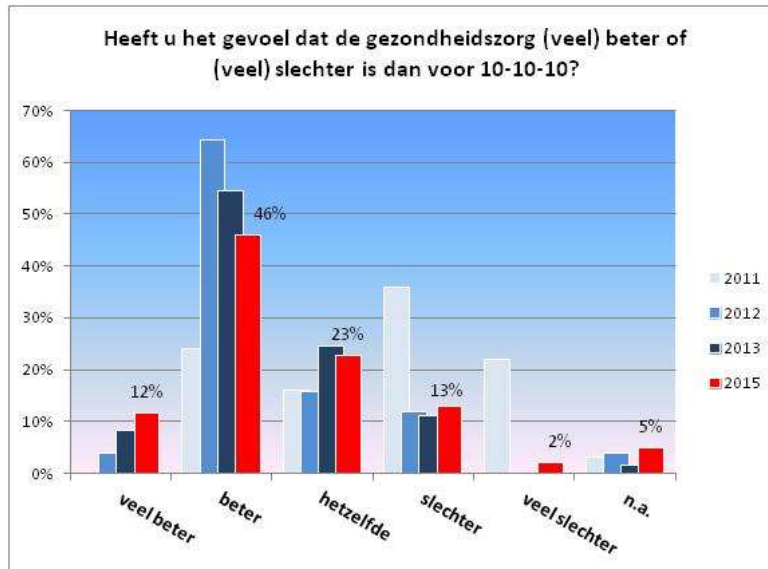
Tabel 5.3.1 Saba gezondheidszorg

Of men voldoende op de hoogte is van wat er nu, in 2015, onder het gezondheidszorgpakket valt, zijn de meningen verdeeld; 38% denkt dat hij of zij (ruim) voldoende op de hoogte is, echter 43% is van mening dat niet het geval is. In 2011 was 48% (ruim) voldoende op de hoogte, in 2012 68% en in 2013 63%

Grafiek 5.3.1 Saba gezondheidszorg

Net na 10-10-10 had 24% het gevoel dat het *veel* beter ging met de zorg. In het jaar 2012 steeg dit aantal naar 68%, ten opzichte van dat jaar daalde het in 2013 licht naar 63%, nu anno 2015 heeft 68% het idee dat de gezondheidszorg er (veel) beter op is geworden. Sinds 2012 is het aantal mensen dat vindt dat de gezondheidszorg er (veel) slechter op is geworden ongeveer gelijk gebleven (2015, 15%).

Grafiek 5.3.2 Saba gezondheidszorg

35% geeft te kennen (zeer)tevreden met de wachttijden in de gezondheidszorg, 38% is hier echter (zeer) ontevreden over.

In vergelijking met de periode voor 10-10-10 zijn volgens bijna een kwart (resp. 23% en 25%) de wachttijden in de gezondheidszorg hetzelfde gebleven of (veel) korter geworden. 39% echter heeft het idee dat deze juist (veel) langer zijn geworden.

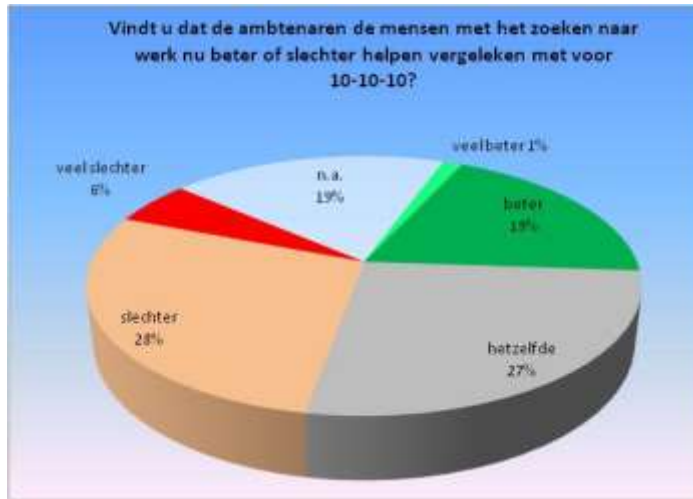
Het belangrijkste verbeterpunt in de gezondheidszorg op Saba is volgens de antwoorden op de open vraag meer dokters, maar zeker ook meer specialisten, men benoemt de tandarts hierin expliciet.

Een ander punt ter verbetering is om het huidige ziekenhuis verbouwen, zodat er meerdere afdelingen kunnen komen (zoals kraamkliniek en ouderenzorg), maar ook betere samenwerking met de zorg op andere eilanden en met het ziekenhuis in St. Maarten is gewenst, men vindt de reis naar Colombia te lang/te duur.

De communicatie tussen artsen en specialisten zou moeten verbeteren, maar ook tussen de verschillende gezondheidsdepartementen en de verschillende samenwerkende landen.

5.4 Werk en sociale zekerheid

Sinds de staatkundige verandering in 2010, is ook het helpen zoeken naar werk door ambtenaren en de sociale zekerheid veranderd. 20% vindt dat ambtenaren mensen (veel) beter helpen zoeken naar werk dan voor deze veranderingen. 27% heeft niet het idee dat hier een verandering in gekomen is, ambtenaren helpen nu even goed of even slecht mee. Een derde, 33% meent dat ambtenaren de werkzoekenden nu (veel) slechter meehelpen in de zoektocht naar een baan.

Grafiek 5.4.1 Saba werk en sociale zekerheid

13% vindt het vinden van werk er sinds 10-10-10 (veel) makkelijker op geworden. Dit in tegenstelling tot 59% die het (veel) moeilijker is gaan vinden. Het ontvangen van een sociale uitkering is volgens 14% (veel) makkelijker geworden. Hierover is 21% een tegenovergestelde mening toegedaan. Op deze vraag was een non-response van 50%.

Werk en uitkering sinds 10-10-10				
Veel moeilijker	Moeilijker		Makkelijker	Veel makkelijker
13%	46%	Vinden van werk	12%	1%
3%	18%	Ontvangen sociale uitkering	12%	2%

Tabel 5.4.1 Saba werk en sociale zekerheid

23% van de ondervraagden geeft te kennen op dit moment een van pensioen- danwel onderstanduitkering te ontvangen.

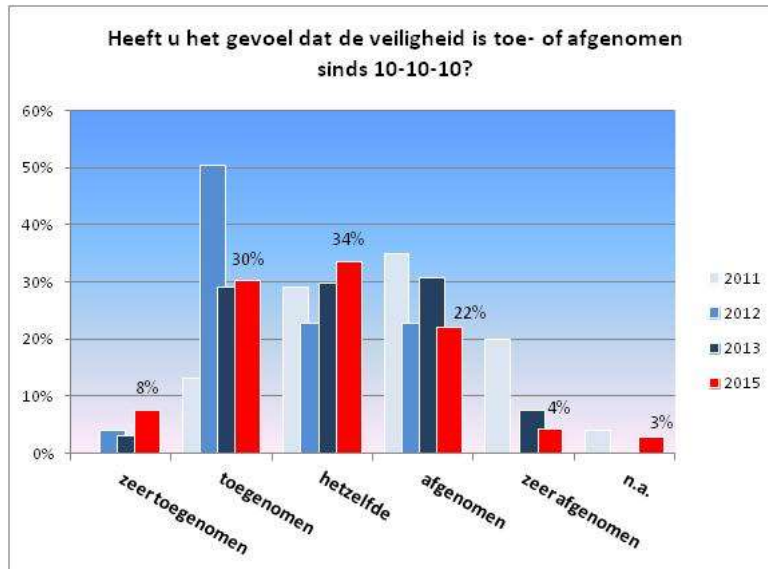
Als belangrijke verbeterpunten voor de werkgelegenheid en sociale zekerheid op Saba dringen twee antwoorden (meest genoemde) om de eerste plaats:

1. Het creëren van meer banen *en* de voorrang voor lokale mensen bij een vacature.
2. Verhoging van lonen en uitkeringen te verhogen
3. Gericht onderwijs en trainingen geven zodat de werkzoekende aan de gestelde eisen van een bepaalde baan kan voldoen.

5.5 Veiligheid

Het percentage inwoners van Saba dat de afgelopen 12 maanden op één of andere manier contact heeft gehad met de politie is 34%. In 2013 had 29% één of meerdere malen contact met de politie, in 2012 was dit 25%.

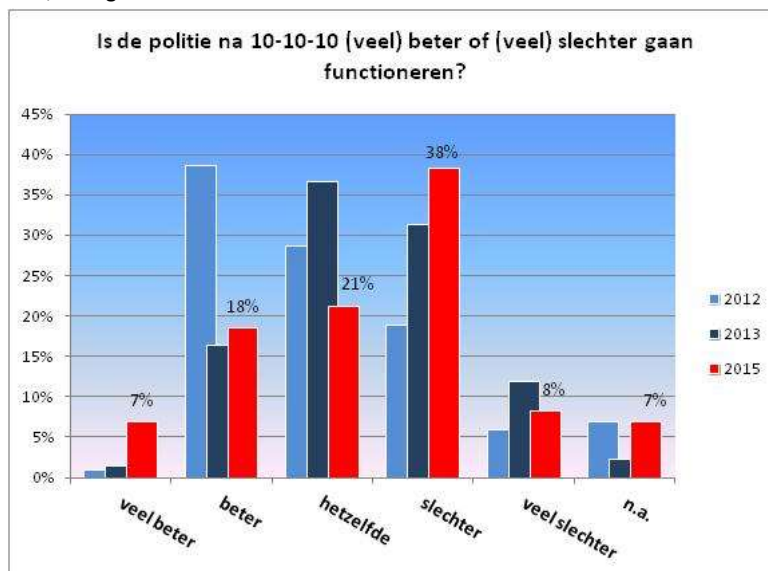
In 2011 werd de vraag "Heeft u het gevoel dat de veiligheid is toegenomen of juist is afgenomen sinds 10-10-10" voor het eerst gesteld, 13% gaf toen aan dat dit was toegenomen. In 2012 steeg dit aantal fors naar 54%. In 2013 was deze mening iets afgezwakt: 32% gaf aan het gevoel te hebben dat de veiligheid (zeer) was toegenomen. Nu, in april 2015, is het percentage uit 2013 iets toegenomen tot 38%. 34% geeft aan dat aan zijn of haar gevoel niets veranderd is. Een kwart, 26%, heeft juist het idee dat dit gevoel (sterk) is afgenomen.

Grafiek 5.5.1 Saba Veiligheid

De meningen betreffende het bang zijn om slachtoffer te worden van criminaliteit op het eiland zijn bijna gelijk verdeeld. Enerzijds geeft 29% aan de afgelopen 5 jaar (veel) minder vaak bang te zijn geweest, een zelfde percentage vindt dat er niets aan die angst veranderd is, men is even vaak/minder vaak bang dan 5 jaar geleden. Anderzijds heeft 34% heeft zich in de afgelopen 5 jaar juist (veel) vaker bang gevoeld.

Bijna de helft (47%) van de inwoners van Saba geeft te kennen dat de politie na 10-10-10 (veel) slechter is gaan functioneren. Dit aantal is iets hoger dan in 2013 (43%). In 2012 had nog een kwart (25%) dit idee. Ten opzichte van 2013 is het percentage mensen dat vindt dat de politie (veel) beter is gaan functioneren sinds 10-10-10 iets toegenomen, van 18% in 2013 naar 25% in 2015. In 2012 echter was men daar positiever over, 40% gaf toen aan dat de

politie (veel) beter was.

het functioneren van de

Grafiek 5.5.2 Saba Veiligheid

Om de veiligheid op Saba te verbeteren, worden de volgende aandachtspunten genoemd:

4. duidelijk zichtbare politie op straat, op de weg en in de samenleving; een punt wat hiermee samenhangt, is meer patrouille en surveilleren.
5. betere agenten: gemotiveerd, verantwoordelijk, juiste omgangsvormen (goede manieren, vriendelijk, niet agressief), en proactief handelend.

6. Een politiepost die 24 uur per dag bereikbaar is. Zowel telefonisch als fysiek: één of meerdere agenten aanwezig.
7. Meer verkeerscontroles, waarbij tevens gelet moet worden op alcohol- en drugsgebruik in het verkeer.
8. Er is het idee dat er een stijging is van het aantal drugs op het eiland, hier zou beter op gecontroleerd moeten worden.

5.6 Infrastructuur

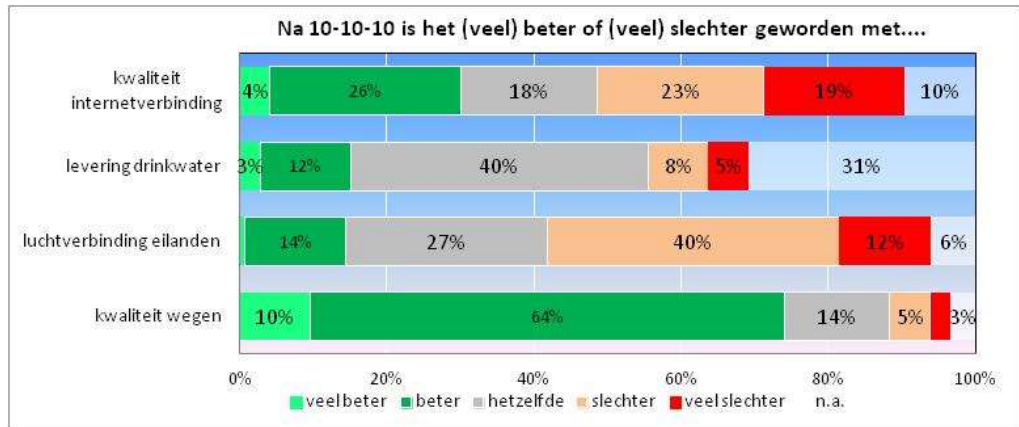
Dit jaar konden de inwoners van Saba hun mening geven over een vijftal aspecten met betrekking tot de infrastructuur in vergelijking met de periode van voor 10-10-10:

1. Valt de elektriciteit vaker of minder vaak uit?
56% vindt dat de elektriciteit (veel) vaker uitvalt dan voor 10-10-10 het geval was.

Grafiek 5.6.1 Saba infrastructuur

2. Is de kwaliteit van de wegen op het eiland verbeterd of ziet men hier een verslechtering?
Over de *kwaliteit van de wegen* is bijna drie kwart van de inwoners van Saba het eens, deze is *veel* beter geworden
3. Zijn de luchtverbindingen tussen Saba en St. Maarten beter of slechter geworden?
Iets meer dan de helft, 52% is van mening *dat de luchtverbindingen tussen Saba en St. Maarten* er (veel) slechter op geworden. 14% ziet hier een verbetering in.
4. En hoe zit dat met de levering van drinkwater?
Volgens 40% is er weinig veranderd aan de *levering van het drinkwater*. 15% vindt het (veel) beter geworden en iets minder, 12% vindt dit aspect (veel)slechter geworden.
5. Als laatste gesloten vraag konden de inwoners vertellen wat ze van de internetverbinding vinden. Is dit iets of veel beter/slechter geworden?
Aan een kant vindt 42% de *kwaliteit van de internetverbinding* er (veel) slechter geworden, aan de andere kant vindt 30% dat deze er (veel) beter op geworden is. 18% geeft aan geen verandering op te merken

Grafiek 5.6.2 Saba infrastructuur

Na deze vijf vragen konden de inwoners zelf verbeterpunten aangeven voor de infrastructuur op Saba:

- Veruit bovenaan staat **het internet**: Het internet is volgens velen *te langzaam* en bovendien ook *(te) duur*.
- **Water**: veel mensen op Saba zijn nog afhankelijk van het regenwater, de distributie van water laat soms te wensen over, de kosten voor water zijn te hoog.
- **Vliegverkeer**: De tickets vindt men echter duur, het aantal verbindingen tussen verschillende eilanden (zeer) beperkt en ook de luchthaven is aan een opknopbeurt toe.
 - **Wegen**: hoewel de meeste wegen zijn opgeknapt, zitten er in sommige wegen nog gaten. Bredere wegen voor bijvoorbeeld de brandweer en fietsers zijn gewenst.

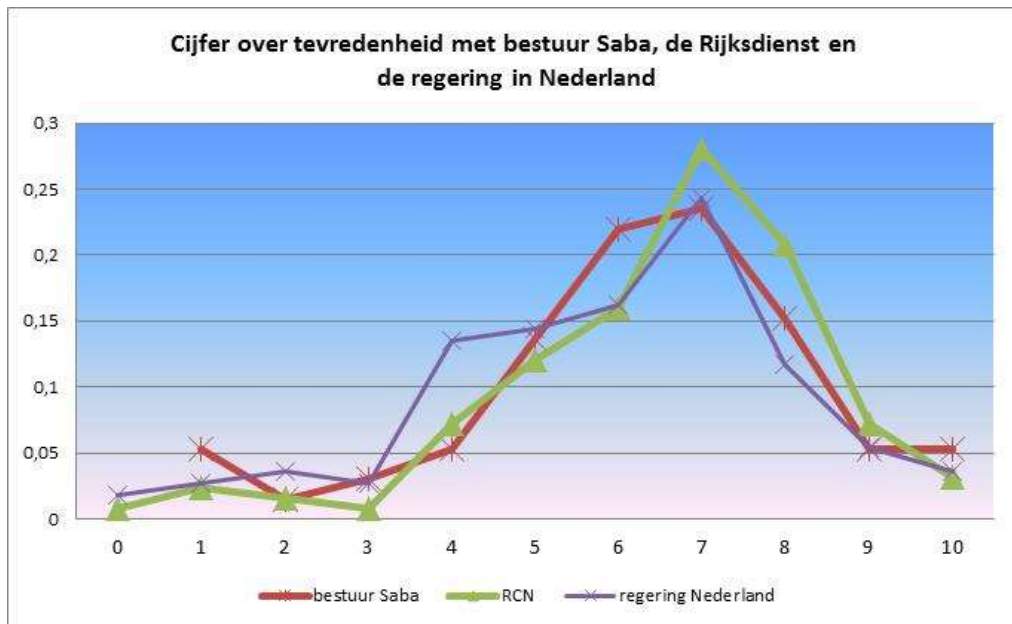
5.7 Overheid en bestuur

De respondenten werd gevraagd om met een cijfer van 1 tot en met 10 aan te geven in hoeverre zij tevreden zijn met:

- het bestuur op Saba;
- de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN),
- en de regering in Nederland (Den Haag).

Het bestuur op Saba krijgt een gemiddelde van 6,3. 71% geeft een 6 of hoger.

Het gemiddelde cijfer, voor de Rijksdienst is ietsje hoger, een 6,5. Hiervan geeft 75% een 6 of hoger. De regering in Nederland, krijgt gemiddeld het laagste cijfer, te weten een 5,9. 61% vindt hier een cijfer vanaf 6 gepast. Zowel voor de rijksdienst als voor de regering in Nederland gaf een enkeling het cijfer 0.

Grafiek 5.7.1 Saba overheid en bestuur

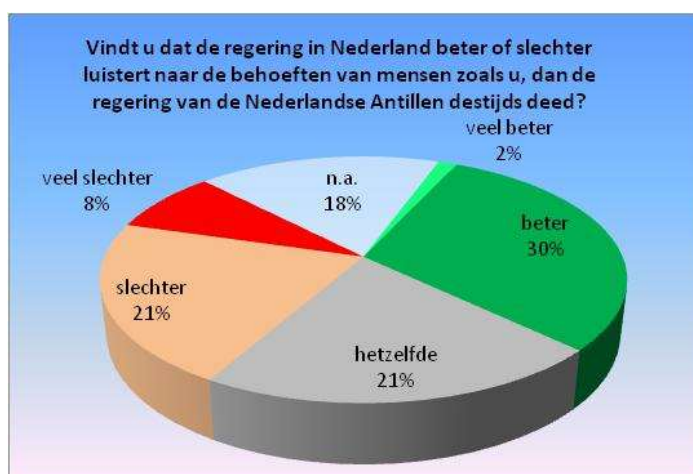
Net iets minder dan de helft, 49% is (zeer) tevreden met de wijze waarop de democratie op Saba functioneert, net iets minder dan een kwart (24%) is daar echter (zeer) ontevreden over. 20% is niet tevreden, maar zeker ook niet ontevreden, 8% gaf geen antwoord op deze vraag.

Er zijn op Saba veel positieve geluiden te horen op de vraag: "Kunt u maximaal twee redenen aangeven waarom u tevreden/ontevreden bent met de wijze waarop de democratie functioneert?"

Veel mensen gaven te kennen dat het goed gaat met de democratie, er zijn duidelijke verbeteringen te zien/merken. Ook stelt men de vrijheid van meningsuiting en het stemrecht op prijs.

Een aantal mensen geeft te kennen dat zij het idee hebben dat er "vriendjespolitiek" plaats vindt. En dat het met de waarheid soms niet zo nauw genomen wordt. Ook hebben enkelen het idee dat tijdens de afgelopen verkiezingen niet alles volgens de regels is verlopen. ,

Wanneer er gevraagd wordt of de huidige Nederlandse regering beter of slechter luistert naar de behoeftes van de bewoners dan de voormalig Nederlandse Antilliaanse regering, is het percentage mensen, 31%, die vindt dat de Nederlandse regering veel beter luistert, bijna gelijk aan de mensen met een tegenovergestelde mening (29%).

Grafiek 5.7.2 Saba overheid en bestuur

Op Saba heeft een deel van de bevolking het idee dat de regering in Nederland meer aandacht heeft voor het eiland dan de Nederlands Antilliaanse regering destijds, er is meer begrip, er vinden daadwerkelijk

verbeteringen plaats en er wordt beter geluisterd. Er zijn ook kritische geluiden te horen, de Nederlandse regering luistert misschien wel, maar ze doet niets, anderen vinden juist dat er helemaal niet geluisterd wordt.

De Nederlands Antilliaanse regering deed het volgens een aantal beter dan de Nederlandse, deze was iets flexibeler en had een beter begrip voor/van Saba.

De respondenten is gevraagd om op twee uitspraken aan te geven of men het er (zeer) mee eens of (zeer) mee oneens is:

1. "Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat het bestuur van Saba doet" en
2. "Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de regering in Nederland (Den Haag) doet"

52% geeft aan het met de eerste stelling (zeer) eens te zijn.

64% is het er (zeer) mee eens dat zij geen enkele invloed hebben op wat de regering in Nederland doet.

Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat...				
Zeer mee eens	Mee eens		Mee oneens	Zeer mee oneens
6%	46%	het bestuur van ons eiland	28%	5%
10%	54%	de regering in Nederland doet	17%	5%

Tabel 5.7.1 Saba overheid en bestuur

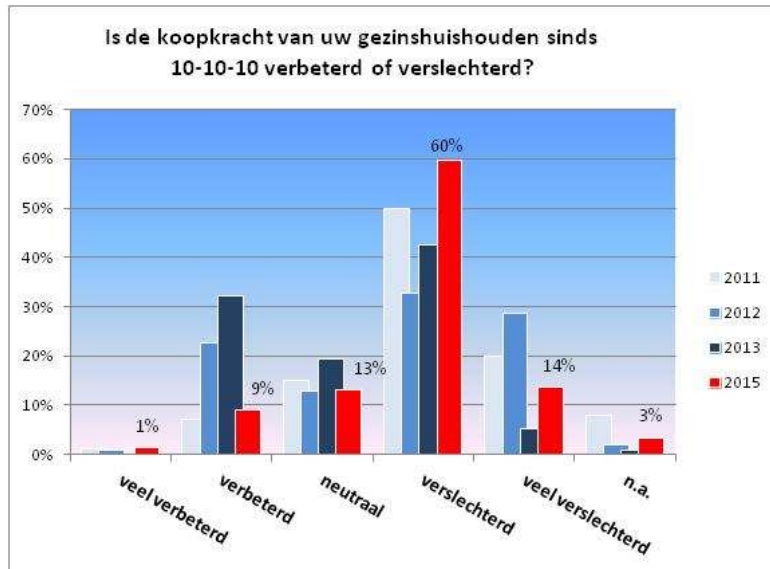
Hoe geïnteresseerd zijn de inwoners van Saba in de politiek? 38% zegt hier (heel) veel interesse in te hebben, 40% heeft daar (zeer) weinig interesse. 19% is neutraal, 2% gaf geen antwoord.

5.8 Inkomen en rondkomen

De koopkracht, datgene wat men van een inkomen kan kopen, is direct voelbaar in de portemonnee van de burger.

Op Saba is 10% van mening dat de koopkracht van het gezinshuishouden, (zeer) is verbeterd sinds 10-10-10. Dit is (een forse) daling ten opzichte van de vorige twee metingen, in 2013 was 32% van mening dat de koopkracht (zeer) was toegenomen en in 2012 gaf 24% dit aan. In 2011 echter, net na de veranderingen, was het aantal net iets minder dan nu, namelijk 8%.

Kijken we naar het aantal gezinnen dat aangeeft hun koopkracht te hebben zien afnemen dan komen de resultaten van 2011, (70%) en nu (73%) wederom overeen.

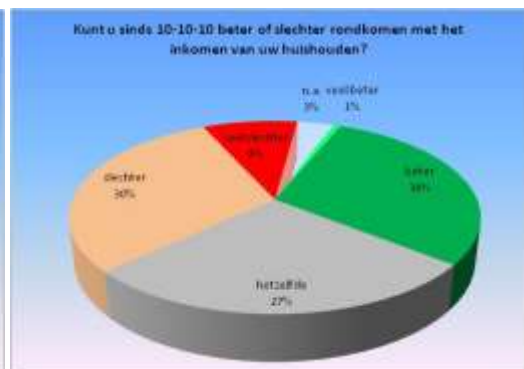
Grafiek 5.8.1 Saba inkomen en rondkomen

Op de vraag of het huishouden makkelijk of moeilijk kan rondkomen van het totale inkomen, geeft 23% aan dat dit (heel) makkelijk gaat, 58% zegt juist dat dit (zeer) moeilijk gaat.

Tevens is de respondenten gevraagd of men sinds 10-10-10 beter of slechter kan rondkomen van het huishoudinkomen. Volgens 27% is daar geen verandering in gekomen. 39% zegt dat men veel slechter kan rondkomen, daarentegen gaat het rondkomen van het huishoudinkomen volgens 31% (veel) beter.

Grafiek 5.8.2 Saba inkomen en rondkomen

Grafiek 5.8.3 Saba inkomen en rondkomen

Zijn de verschillen tussen rijk en arm op Saba sinds 10-10-10 groter of kleiner geworden? Of zijn deze wellicht gelijk gebleven? 32% is van mening dat het verschil (veel) groter is geworden, 23% denkt dat deze verschillen (veel) kleiner zijn. Volgens 27% is dit verschil gelijk gebleven.

Als laatste konden de inwoners twee belangrijke punten noemen voor de verbetering van de koopkracht en de bestrijding van armoede op Saba. Het punt dat het meeste naar voren wordt gebracht is dat op Saba de prijzen in de supermarkt en de kosten voor levensonderhoud te hoog zijn. Verder worden de volgende punten ter verbetering geopperd:

- Het salaris en pensioen- en andere uitkeringen zouden moeten worden verhoogd.
- De belastingen zouden moeten worden verlaagd, in het bijzonder de importbelasting.
- Er zou prijscontrole in de supermarkten moeten plaatsvinden.
- De educatie moet beter, niet alleen het onderwijs op zich, ook zouden mensen moeten leren omgaan met het geld wat ze hebben.
- Er zou meer werk op Saba moeten zijn.

5.9 Samenvatting uitkomsten

Indicator	2011	2012	2013	2015
Situatie op Saba				
Eigen situatie algemeen sinds 10-10-10 (veel beter)				32%
(veel) Beter met het eiland sinds 10-10-10	42%	52%	34%	34%
(veel) beter met het eiland in de toekomst	63%	58%	63%	32%
Gemiddeld rapportcijfer gelukkig zijn				5.9
Onderwijs				
Personen met schoolgaande kinderen	42%	46%	43%	32%
(ruim) Voldoende beoordeling huidige onderwijs		57%	49%	38%
(veel) Beter onderwijs sinds 10-10-10	45%	55%	44%	44%
(veel) Meer tijd aan de Nederlandse taal gaan besteden				77%
(ruim) Voldoende aandacht voor zorgleerlingen				18%
Gezondheidszorg				
(ruim) Voldoende op de hoogte van gezondheidszorgpakket	48%	68%	63%	36%
Gezondheidszorg (veel) beter sinds 10-10-10	24%	68%	63%	58%
(zeer) Tevreden over wachttijden voor afspraak in de zorg				36%
Wachttijden zijn (veel) korter geworden dan sinds 10-10-10				25%
Contact gehad met een gezondheidszorginstelling	86%	83%	81%	69%
Werk en sociale zekerheid				
Ambtenaren helpen mensen (veel) beter met zoeken naar werk dan voor 10-10-10				21%
(veel) Makkelijker om op het eiland een baan te vinden sinds 10-10-10				13%
(veel) Makkelijker om een sociale uitkering te ontvangen sinds 10-10-10				14%
Personen met een pensioen of onderstanduitkering				23%
Veiligheid				
Gevoel van veiligheid is (veel) toegenomen	13%	54%	32%	38%
(veel) Vaker bang om slachtoffer te worden van criminaliteit sinds 10-10-10				34%
Politie doet (veel) beter haar werk dan voor 10-10-10		40%	18%	25%
Personen die contact hebben gehad met de politie		25%	29%	34%
Infrastructuur				
Elektriciteit valt (veel) vaker uit dan voor 10-10-10				56%
De kwaliteit van de wegen is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				74%
De luchtverbinding tussen de eilanden is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				14%
De levering van drinkwater is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				15%
De kwaliteit van de internetverbinding is (veel) beter geworden dan voor 10-10-10				30%

Overheid en bestuur	2011	2012	2013	2015
Gemiddeld tevredenheidcijfer bestuur eiland				6.3
Gemiddeld tevredenheidcijfer de Rijksdienst (RCN)				6.5
Gemiddeld tevredenheidcijfer regering in Nederland (Den Haag)				5.9
(zeer) Tevreden over de wijze waarop de democratie functioneert				49%
Nederlandse regering luistert (vee) beter dan de regering van de Nederlandse Antillen				32%
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op het bestuur van het eiland				52%
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op de regering in Nederland				64%
(zeer) veel interesse in politiek				38%
Inkomen en rondkomen				
De koopkracht van het gezinshuishouden is sinds 10-10-10 (zeer) verbeterd	8%	24%	32%	10%
Huishouden kan (zeer) makkelijk rondkomen van het totale inkomen				23%
Kan (veel) beter rondkomen met het inkomen van het huishouden				30%
De verschillen tussen arm en rijk zijn (veel) groter geworden				23%

Tabel 5.9.1 samenvatting resultaten Sint Eustatius

Bijlagen:

- I **Enquêteformulier (Nederlandstalige-versie)**

- II. **Verantwoording steekproef**

I. Enquêteformulier (NL-versie)

II. Kenmerken van de steekproef

Onderstaande tabellen geven de verschillende kenmerken aan van de steekproef zoals genomen onder de bevolking op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Hoe lang woont u al op het eiland?			
	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Geboren en altijd gebleven	48%	29%	34%
Geboren maar ook ergens anders gewoond	5%	15%	14%
>10 jaar op het eiland, maar niet geboren	35%	36%	31%
5-10 jaar op het eiland	5%	9%	11%
2 tot 5 jaar op het eiland	5%	9%	6%
N.a.	0%	2%	2%

Mag ik vragen in welke categorie uw leeftijd valt?			
	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
18-29 jaar	17%	11%	14%
30-39 jaar	16%	23%	18%
40-49 jaar	21%	23%	22%
50-59 jaar	20%	22%	18%
60-69 jaar	16%	13%	15%
70 jaar en ouder	10%	7%	12%

Wat is de hoogste onderwijsdiploma die u heeft behaald?			
	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Basisonderwijs	10%	14%	18%
MAVO, MULO, LBO, BVO	40%	22%	23%
MBO, HAVO, VWO	27%	25%	22%
HBO	13%	23%	16%
Universiteit	3%	12%	13%
Anders	5%	1%	7%
N.a.	2%	3%	2%

Mag ik vragen in welke categorie uw maandelijkse netto gezinsinkomen valt?			
	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Minder dan US\$ 1000	11%	19%	15%
Tussen US\$ 1000-2000	21%	21%	26%
Tussen US\$ 2000-3000	6%	15%	18%
Meer dan US\$ 3000	4%	15%	8%
Prive	54%	23%	23%
Onbekend/n.a.	3%	7%	10%

Tot welke groep rekt u zich?			
	Bonaire	Sint Eustius	Saba
Werkend bij de overheid	12%	17%	9%
Werkend bij bedrijf	38%	39%	33%
Werkgever of kleine zelfstandige	10%	17%	19%
Losse jobber	4%	2%	2%
Overig werkend	4%	0%	2%
Huisvrouw/man	0%	1%	5%
Gepensioneerd	15%	15%	22%
Niet werkend	17%	7%	6%
N.a.	1%	1%	1%

Geslacht			
	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Man	53%	48%	46%
Vrouw	47%	52%	54%

11) Hoe lang woont u al op het eiland?			
Sint Eustatius			
geboren en altijd gebleven	29%		
geboren maar ook ergens anders gewo	15%		
>10 jaar op het eiland, maar niet gebore	36%		
5-10 jaar op het eiland	9%		
2 tot 5 jaar op het eiland	9%		
N.a.	2%		
12). Mag ik vragen in welke categorie uw leeftijd valt?			
	Eustatius	CBS2014	
18-29 jaar	11%	17%	
30-39 jaar	23%	21%	
40-49 jaar	23%	22%	
50-59 jaar	22%	20%	
60-69 jaar	13%	12%	
70 jaaren ouder	7%	8%	
Totaal	100%	100%	
13). Wat is de hoogste onderwijsdiploma die u heeft behaald?			
	Eustatius		
Basisonderwijs	14%		
MAVO, MULO, LBO, BVO	22%		
MBO, HAVO, VWO	25%		
HBO	23%		
Universiteit	12%		
Anders	1%		
N.a.	3%		
Totaal	100%		
14).Mag ik vragen in welke categorie uw maandelijxse netto gezinsinkomen v			
	Eustatius		
minder dan US\$ 1000	19%		
tussen US\$ 1000-2000	21%		
tussen US\$ 2000-3000	15%		
meer dan US\$ 3000	15%		
prive	23%		
onbekend/n.a.	7%		
Totaal	100%		
15) Tot welke groep rekent u zich?			
	Sint Eustatius		
Werkend bij de overheid	17%		
werkend bij bedrijf	39%		
werkgever of kleine zelfstandige	17%		
losse jobber	2%		
overig werkend	0%		
Huisvrouw/man	1%		
gepensioneerd	15%		
niet werkend	7%		
n.a.	1%		
Total	100%		
16. Geslacht			
	Sint Eustatius	CBS2014	
Man	48%	55%	
Vrouw	52%	45%	
Totaal			